

TARİH VESİKALARI

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TÜRK KÜLTÜR ESERLERİ BÜROSU
TARAFINDAN YAYIMLANIR.

YAZI İŞLERİNİ İDARE EDENLER

HİKMET İLAYDIN

İSMET PARMAKSIZOĞLU

YENİ SERİ, I. CİLD

MART 1961

3 (18). SAYI

İÇİNDEKİLER

VESİKALAR VE ARAŞTIRMALAR

Faik Reşit UNAT, <i>Amasya Protokolleri</i>	359
Doç. Dr. Mustafa AKDAĞ, <i>Ankara Sultan Alâeddin Camii kapısında bulunan hicri 763 tarihli bir kitabenin tarihi önemi</i>	366
M. Çağatay ULUÇAY, <i>Selim - Bâyezid mücadelesi</i>	374
Dr. Ali SEVİM, <i>Anadolu Selçuklularına ait bir eser, Ravzatül'-küttâb ve Hadika- tü'l-elbâb</i>	388
İsmet PARMAKSIZOĞLU, <i>Kuyucu Murad Paşa'nın İran'a gönderdiği bir mektiup</i>	419
Dr. Selâhattin TANSEL, <i>Silâhşor'un Feth-nâme-i Digâr-ı Arab adlı eseri</i>	430

BİBLİYOGRAFYA

<i>Türk tarihi ile ilgili makaleler bibliyografyası (Ahmed KUŞAT)</i>	455
---	-----

SİLÂHŞOR'UN FETH-NÂME-İ DİYÂR-I ARAB ADLI ESERİ

Dr. SALÂHATTİN TANSEL

17. Sayıdan Devam

Şâh-i cihân ol gün yürüyüp işâ vaktinde otağına erip karâr eyledi. Ale's-sabâh dîvân edip kavm-i askere zevâde emr edip ceys-i Rûm üç gün yarak görüp kılağuzlara haber olup Gâzzeden Mısır üzerine on üç menzil yol yazıldı. Şâh-i Rûm, Sinân Paşaya kelâm edip dedi kim: "Ey vezîr-i kârdân! Yine sen, Gazze'ye geldiğin asker birle önce yürüyüp ceys-i mukaddem ol. Şehr-i ^ع ye ericek ârâm kıl. İn-gâ' Allâh biz dahi erip kavm-i asker birikip ^ع şehrinde ötesine bir kezden göçüle" deyip dîvân dağılıp ays ü nûşe meşgûl oldu. Sinân Paşa emr-i Şâh üzre olup kavm-i askere tenbîh kılıp ol gün yarak görüp ale's-sabâh göçüp azm-i ^ع kılıp revâne oldu. Şâh-i Cihan ol gün ârâm || kılıp ale's-sabâh durup, Hâlik'a hamd ü senâ kılıp, süvâr olup, kavm-i asker şem'ine cem' olup, saff-ı alaylar bağlanıp, şukka-i a'lâm çözülp, tabl ü nakkâreler döğülüp sûrnâ ve nefirler inleyip Mısır kasdına Sikender-vâr revâne oldu.

Kıssa-i azm-i Şâh-i Rûm ez-sehr-i Gazze be-kasd-ı Mısır

Gazzeden çün göçüben olduk revân	Din'len imdi kılalım hâli beyân
Yürüyüp beş gün tamâm göç eyledik	Hayl ü ebgâ'le katî güç eyledik
Bahr-i remle giribeni gitmişiz	Dinleniz billâh kim anda nitmişiz
Bahr-i reml'in kıssasından ey püser	Şerh olunmaz dinleniz bir kaç haber
Bitmez eşcâr ü nebâtât anda bil	Su bulunsa derler ana selsebil
Bulunan su zehr-i kâtilden beter	Şürb eden filhâl can verip yatar
Niceler su bulmayuben verdi cân	Bu sözüm Vallâhi gerçektir inan
Hurma ağacıdır [1] biten anda hemîn	Niceler su bulmayıp kılır enîn
Şehr-i ^ع ye eriştik âkîbet'	Hoş saâdet hayr olursa âkîbet
Âsaf-i devrân peleng-i Şeh Selim	Karşıladı Şâhı ol merd-i halim
37 a Asker-i Rûm çünkü birikti o gün	Düşmanın kalbine erişti döğün
İstirâhat etti ol gün Şâh-i Rûm	Çün sabâh erişti göçüp etti hüm ^ع
İki gün göç eyleyüben ey püser	Sâlihîyyeye eriştik bu haber
Kavm-i asker çünkü su buldu o gün	Odlarını yakuban kıldı düğün
Dinlenip ol gün Şehşâh-i cihân	Sâyesinde hoş geçer halk-i cihân
İki gün etti karâr ol bâ-safâ	Kavm-i asker sulanıp buldu safâ
Çün üçüncü gün göçüp olduk revân	Zâhir oldu karşıdan iki cevân
Yol verip irgürdüler Şeh yanına	Dediler kim kavm-i Mısırın hâli ne

[1] "Hurm ağacıdır" diye okunmalıdır.

Doğru söylen ger var ise aklınız	Zâhir eylen hem var ise nakliniz
Kim ki Şâh önünde söylerse yalan	Bir iş eder ibret alırlar kalan
Dediler Şeh bize verirse emân	Deyiserüz cümle ef'âli heman
Hem suçumuz Şeh bizim affeyleye	Kul ne var yânilben sehv eyleye
Kanımız bağışlaya biz bendenin	Dâimâ fi'li hatâdır bendenin
Şeh dedi bağış'adım ben kanınız	Havf kılmasın dahî hem cânınız
Den nedir ahvâl-i kavm-i Şeh Toman	Nice tedbir etti ol kavm-i Yamân
37 b Dediler çok yaşa ey Şâh-i cihân	Dünya durduğunca durgil câvidan
Kavm-i Mısır'm cümle hâlin diyelim	Tütüler bigi şekerler yiyelim
Böyle deyüben şurû' etti hemân	Şâh-i Rûm önünde ol iki cevân
Lâk sen de ver salâvet her nefes	Adn ü Firdevs bâğın edersen heves

Râvî kavlince: Dediler ki: "Ey Şâh-i cihân! ol zemân ki Haleb şehrin-den göçüp Dımyşk şehrine gelip karâr edip ârzû-yi Mısır kıldınız, Mısır Sultânı Toman Bay haber alıp, asker-i Mısır ile meşveretleşip, Şâh-i Rûm üzerimize gelirse nice edelim deyicek, her beğ bir türlü söz söyleyip, âkıbet tedbir biriktirip bunun üzerine oldular ki Mısır önüne çıkıp, hendek kesip tokad bağlayalar. Şâh-i Rûm gelicek tokad ardından savaş edevüz deyip, şeh önüne çıkıp Ridâniyye üzre bâr u büngâhlar kurup önlerine dört mil mikdâr hendek kesip, üzerine tokad bağlayıp, iki yüz mikdâr toplar berkidip, iki ay mikdâr zahmet çekip bir tokad bağladılar ki serh olunmaz. Şimdiki hinde kavm-i Mısır tokad ardındadır. Anıncın eserleri belirmez." deyip hâmûş oldular. Şâh-i Rûm tokad haberin işidip bir az fikr edip, Haleb nâibi Hayr Beğ'i kığırdıp, âgâh kılıp nice edelim deyicek Hayr

38 a Beğ || dedi kim: "Ey Şâh-i cihân! Kavm-i Mısır tokad bağlayıp ardından savaş kılmak kasdın ettilerse Bürketü'l-huccâc derler mevzi' vardır, in-şa' Allâh ol mahalle ericek kavm-i asker sulanıp, bir gecelik su götürüp, tokad üzerine varmayıp, kible cânibinden, cibâl tarafından dolaşıp kavm-i Mısır'm kafâlarından gelelim ve illâ mukabeleye varılırsa er kırdırırız." deyip hâmûş oldu. Şâh-i Rûm Hayr Beğ'in tedbirin beğenip yürüyüp beled-i Hattâriyye'ye erip ol gece karâr eyledi. Ale's-sabâh göçüp azm-i Bulbeys [1] kılıp, yürüyüp zuhr vaktinde beled-i Bulbeys'e erişip Şâh-i Rûm bârgâhına erip kavm-i asker yerli yerine varıp ârâm ettiler. Çünkim deycûr-i leyl mahv olup nûr-i nehâr zâhir oldu. Sultân-i Rûm mesnedinden durup, Hâlik'a hamd ü senâ kılıp, bir hink-i tâziye süvâr olup asker-i Rûm dersü at arkasına gelip saff-ı alaylar bağlanıp meymene ve meysere, kalb ü cenah ارباب [2] olup şukka-i a'lâm çözülp, tabl u nakkâreler döğölüp, surnâ ve nefirler inleyip, azm-i Mısır kılıp, yürüyüp öğle zevâl vaktinde Beled-i ارباب erip bâr u büngâhlar kurulup, Şâh-i cihân otağına

38 b erip, kavm-i asker kollu koluna varıp karâr eyledi. || Çünkim zalâm-i

[1] Ashında Belbistir. Fakat doğrusu "Bulbeys" tir. Celâl-zâde. Tarih-i Mısır, Vrk. 131 A, Hâlet Ef. Kütüphanesi. Na. 191

[2] "Ârâste" olabilir.

leyle rihlet edip enfâs-i subh uruldu, asker-i Rûm at arkasına gelip, Şâh-i Rûm süvâr olup, hân'lar istikbâl kılıp yerli yerine varıp, saff-ı alay bağlanıp, şukka-i a'lâm çözülp tabl ü nakkâreler döğülüp, sûrnâ ve nefirler ecel ırın ırlayıp, azm-i düşmen kılıp, yürüyüp zuhr vaktinde Bürketü 'l-Huccâc üzerine erişip, karşıdan düşmen eseri belirip, Şâh-i cihân vezîrleriyle meşveret kılıp, "Nice edelim, vakt dar, eğer düşmen birle buluşursa ihtimâldir, ceng uzayıp leyle erişe, hâl bir türlü dahi olur." deyicek Yûnus Paşa ileri gelip dedi kim: "Ey Şâh-i cihân bu bürke üzre karar edelim, eğer düşmen üzerimize gelirse çıkıp bârgâhlarımıza arka verip garîm birle döğüşeceğiz, gelmiyecek olursa bu gece ârâm edip, in-şa' Allâh ale's-sabâh durup, cümle asker at arkasına gelip, düşmen birle buluşup yahşidan savaşı kılavuz." deyip sâkit oldu. Sultân-i Rûm Yûnus Paşa tedbirin beğenip Bürketü 'l-Huccâc üzre ol gece ârâm edip cümle beğler ol gece karavula binip tâ sabâha dek asker kavmin dâire kıldılar. Ale's-sabâh dersü süvar olup yürüyüp, Şâh bârgâhına yakın erip, saff-ı alay bağlayıp kol || kol Şâh'a muntazır olup durdular. Sultân-i Rûm dahi mesnedinden durup, Hâlik'a hamd ü senâ kılıp, salât-i subhu edâ edip, el götürüp münâcât kıldı.

Münâcât-i Sultân-i Rûm Ebbed-Allâhu devletehu

Dedi ey Sultân-i Allâmü 'l-guyûb
Çünkü saldı bu arâya ben kulun
Nusrat et ceysime cümle yâ Kerîm
Böyle deyip Şeh Selîm oldu süvâr
Cümle beğler Şâh önünde kodu baş
Yoluna kurbân olsun cânımız
Böyle deyip cümle mirân-ı güzîn
Yürüyüp yerli yerine vardılar
Lik sen de ver salâvet her nefes

Kâdir ü Kayyûm ü Settârü 'l-uyûb
Müstecâb eyle duâsın ben kulun
Kullarına senden özge yok Rahîm
Yanına cem' oldu cümle şehsüvâr
Dediler kim dünyada çok yaşa yaş
Arza karılsın önünde kanımız
Şâh önünde hatm edip ya'ni sözün
Saf tutup meydân içinde durdular
Adn ü Firdevs bâğın edersen heves

Râvî kavlince: Şâh-i Rûm münâcâtın tamâm edip, süvâr olup, sağ ve sol beğlerin merhâbalayıp, şukka-i a'lâm çözülp tabl ü nakkâreler döğülüp, sûrnâ ve nefirler ecel ırın ırlayıp, meymene ve meysere, kalb ü cenâh [١] kılıp, saflar || bezenip yeğ erenler öne geçip Mısır üzerine, düşmen kascına Sikender-vâr yürüdü.

Kıssa-i masâff-ı Sultân-i Rûm be-Sultân-i Mısır der Ridâniyye

Yürüdü Şeh Selîm ol ibn-i Osmân
Alaylar yürüdü sağ u solundan
Çeriler döndü ol gün sebze-zâre
Sığısmaz asker-i Rûm sahn-i Mısır'a

Önünce ceysin ol zill-i subhân
Periler görse kaçardı yolundan
Alemler benzedi hem lâlezâra
Görüp halkı kaçardı Mısır'ın ısrâ

[1] "Ârâste" olabilir.

Kimi zinetlenüben giydi cevşen	Kimi miğfer kimi kolçak bu rüşen
Kimi almış eline seyf-i uryân	Kimi bir kolunu kılmıştı uryân
Kimi almış eline tîr ü yâyn	Yürüyüp der ki budur işte âyin
Kimi bir cân-sitân almış eline	Eğer bir kûh'a urursa deline
Kimi kolunda halka etmiş [1] kemendin	Gözetir hasmını sürüp semendin
Yürüdü Şeh Selîm kılıp حراسان	Yecendi kavm-i Mısır ile Horâsân
O cânîbden dahî çün kavm-i Toman	Yürüdü tuttu san sahrâyı duman
Sanasın bahr-i elmas eyley'p mevc	Yürüdü asker-i Rûm üzre fevc fevc
Kimi almış ele bir nize elmas	Eğer Rüstem gele aynine almas [2]
40 a Kimi almış eline tîr ilen yâyn	Kiminin adına derler Tomanbay
Kiminin Tohtamış, kimisi Korkmas	Kimi Gümüşboğa, kimisi Ürkmas دوكاس
Bürünüp cümlesi gömgök demire	Bulucak hasmını tutup kemire
Yürüdü şah Toman düzüp alâyn	Bilirler her biri cengin kolayın
Şu resm ile yürüdü kavm-i Çerkes	Görüben âferin der idi her kes

Râvî kavlınce: Sultân-i Rûm saff-ı alayın bağlayıp sağ kola Sinân Paşayı ve sol kola Yûnus Paşayı koyup, düşmen üzerine yürüyüp yakın erince tokad üzerine varmayıp, kible cânibine, cibâl tarafına teveccüh edip yürüdü. Ol taraftan dahi Toman Şâh gördü kim Sultân-i Rûm tokad üzerine gelmeyip cibâl tarafına yürüdü. Hemân bildiğin şaşıp, gayret kılıp, emr edip, ba'zı toplar arabalar üzerine tahmîl edip hâzır olup, tokaddan ferağat kılıp, taşra çıkıp bir yere cem' olup Sultân-i Rûm'un önün alıp, yürüyüp bir püşte üzre çıkıp, top olup, arabaların önlerine alıp durdular. Şâh-i Rûm dahi dersü asker-i Rûm birle yürüyüp, yakın 40 b ernip, er eri seçip, garım garımın bilip || nişâne yerine erince hemân kavm-i Mısır toplarına ateş değirip asker-i Rûm üzerine pertav kıldılar. Bu tarafdandahi ceş-i mukaddem yâni piyâdegân-i asker-i Rûm darb-zen ve tüfeklerine bir kezden atış değirip, savâik peydâ olup, ruy-i âlem dühân birle bürünüp yerin bir katı havâyâ ağıp kavm-i Mısır üzerine kazâ-i nâgehânî erdi.

Kıssa-i kıtâl-i asker-i Rûm be-aske-i Mısır der Bidâniyye

Bir savâik koptu ansuz der cihân	Div-ü perri kaçuban oldu nihân
Tuttu âlem yüzünü dūd u duman	Aradan sıvıştı ol demde yamân
İki cânibden yürüdü iki ceş	Bir dem içinde boşaldı nice keyş
Şöyle toz oldu ki görünmezdi gün	San nehâr gizlendi vü azm etti dün
Birbirin göremez oldu âdemî	Atamaz oldu piyâde adımı
Yeğ erenler buluşben etti harb	Rüstemâne uruban gürz ile darb
Bir neberd oldu ki göz görmüş değil	Sam ü Rüstem görüp işitmiş değil
Buluşup ol dem iki ceş-i girân	Birbirine urdular gürz-i girân
Seyl-vâr çağlayuban akardı kan	Bir dem içre uçtu nice mür-g-i cân
Çünkü bir saat iki ceş etti ceng	Âlem içi kam-i Mısır'a oldu teng
41 a Duramayıp döndüler ol kavm-i şüm	Ceş-i Rûm saf tutup etti çünkü حوم
Dönüben sağ kola yürüdü hemân	Çerkes-i şüm yâni ol kavm-i yamân

[1] "Halk' etmiş" şeklinde okunmalıdır.

[2] Almaz,

Vay eğer sınyadı Rûm'un askeri	Çıkmaz idi cümleden biri diri
Şeş cihat dolu idi cümle Arab	Gözleyip Rûmleri edip tarab
Vay ana Tanrı onarmaya işin	Assı yok bin ursa parmağa dişin
Çünkü Şâh'a erdi Hakk'ın nusreti	Kavm-i düşman kesb kıldı husreti

Râvî kavlince: Kavm-i Mısır, asker-i Rûm'un top ve tüfeğine tâkat getiremeyip hayl ü ebgâl'eri ürküp, dönüp sağ kola Sinân Paşa üzerine seyl-misâl çağlayu yürüdü. Sinân Paşa dahi sağ kolda bî-bâk kendi alayı birle düşmen tarafın gözleyü yürürken gördüler ki kavm-i Mısır, Şâh-i Rûm'un hücumuna tâkat getiremeyip, alayları bozulup, dönüp üzerlerine gelir, Sinân Paşa yanında bulunan ekâbirden bazı, demişler ki: "Ey Âsaf-ı devrân bi-hamdillâh, düşmen dönüp gürizân oldu." deyicek Sinân Paşa nazar edip ne demiş:

Sinân Paşa nazar kerd güftend

41b Dedi ey beğler bu dem siz biliniz	Hâyf kim bulunmuşuz biz yılınız
Bu gelen kasdımıza gelir bizim	Bakuban filhal anı bildi gözüm
Dem bu demdir dem bu demdir dem	Beni sanmanız sizi koyup gidem
bu dem	
Cân ü baş a'ub ele duruşalım	Düşmen ile gürz ü seyf uruşalım
Bu dem için bes'ler idim ben sizi	„koman imdi göreyim ben sizi
Ey koçaklar nice düşmen görmüşüz	Nice serkeş gerdenini burmuşuz
Umarım nusret yine ola bizim	Düşmene evvel urayım ben özüm
Böyle deyip çekti seyfin ol zaman	Âsaf-ı şîr-i Selîm Şâh-i cihân
Karşıladı düşmeni ol dem hemân	Seyl-vâr erişti ol kavm-i yamân
İki asker birbirine erişip	Tiğleriyle birbirini kırışıp
Cân ü dilden Rûmler eyledi ceng	Dönmediler gözleyip nâmûs u neng
Ol kadar uruştular gürz-i girân	Yankılandı Mısır u Şâm ile Eran
Lîk sen de ver salâvet her nefes	Şâd ola kabrinde ol nûr-i cihân

42 a Râvî kavlince: Sinân Paşa kavm-i Mısır ile cân ü dilden bir nücum saât dâr (u) gür kıldılar ki vessâflar âciz. Evvel ceys-i Mısır Sinân Paşa üzerine erip, önde olan piyâde tüfekçileri uğrayıp, ceng edip nicesin || helâk edip, andan geçip Sinân Paşa üzerine erip ceng kılıp, nice mîr ü sipâh kılıca gelip, Sinân Paşaya nice yerde zahm erip, bî-mecâl olup ve Remezân oğlu Mahmûd Beğ'e ve hazînedâr başı Alî Beğ'e zahm erip, hâlleri mükedder olup, Şâh-i cihân'a haber olup, sağ kolda yürüyen sipâh oğlanlar cemâatine, Sinân Paşa üzerine varmağa emr eyledi. Cumhûr-i sipâhiyân yerlerinden bahr-i hûn bigi kopup mevc urup, düşmen üzerine yürüyüp bir mikdâr yer varınca, kavm-i Çerâkis ol hücumu görüp, duramayıp dönüp Mısır üzerine güzîzân olup kaçtılar. Sinân Paşa'yı ve Ali Beğ'i araba içine koyup, Remezân oğlu emâneti ıssına ısmar'layıp, gulâmları cismîn götürüp bir mevzî'de defn kıldılar. Şâh-i Rûm düşmen ardın sürüp, Mısır üzerine erip, kavm-i Mısırın bâr u bûngâhı at ayağında kalıp Ridâniyye üzre erip, bâr u bûngâhlar kurulup, Şâh-i cihân

düşmen ardınca Rumeli askerinin irsâl edip, kendi bir mikdâr at üzre durup, ele giren giriftârları helâk kılıp, dönüp otağına erip ârâm eyledi. Kavm-i asker dahi tâ leyl erince || at üzre durup, dönüp hayme'lerine gelip rezm âletin çıkarıp huzûra vardılar. Nice beğler karavula binip askeri Rûm'u sabâha dek dâire kıldılar. Sinân Paşa ve Ali Beğ otaklarına erdikleri dem teslim olup, gulâmları feryâd ü figân kılıp sabâha dek zikr ü tilâvete meşgul oldular. Çünkü deycûr-i leyl ref' olup nev-nehâr zâhir oldu, cümle etbâ-i Sinân Paşa mâtem-zade olup siyâh, tonlar pûşide kılıp techîz ü tekfîni hâzır edip, cisimlerin pâk kılıp, erkân-i sünneti yerine getirip cümle mîr ü sipâh namâzlarına hâzır olup, götürüp tekbîr ü tehlîl ü tahmîd birle kabirlerine iletip Mısır önünde bir âlî makamda defn kılıp, üzerlerine türbe emr olunup, nice cüz'hânlar koyup kabir üzre hâzır olan beğler vaz'î u şerîf rûhlarıyçün duâ kılıp, vedâ edip döndüler.

Mersiye-i Sinân Paşa nevverallâh

Ana da borcunu ödetti cihân
Göz yumup eyledi dünyâdan sefer
İşbu çerhin âh elinden el-amân
43 a Harca sürer cümlesin çerh-i felek
Bir iki gün yüzüne güler senin
Gör Sinân Paşa'ya âhir neyledi
Seyfile Rüstemlere keserdi yol
Çekse asker kavm-i düşmen kaskine
Âleme dolmuş idi nâmı anın
Ey birâder böyledir bu çerh-i dîn
Bilmeziz kim nerede erer ecel
Yâ ilâhî biz kula ver doğru yol
Umarız senden ere afv ü atâ
Sen Kerimsin dâimâ işin kerem
Tapmışız çün kim seni edip kabûl
Yer ü gök dolusu vardır aybımız
Biliriz âlem'eri vâr eyledin
Birliğin hakkı bize kıl mağfiret
43 b Ahmed'in mi'râcı hakkı yâ Ganî
Âhirimiz hayr ile etgil tamâm
Lâk sen de ver salâvet her nefes

Bir iki gün ays edip oldu nihân
Âkâbet öyle oliser her nefer
Ne gedâ bilir ne şeh âh u figân ||
Ey birâder aç gözün budur dilek
Sonra dönüp pâyini avlar senin
Mısır önünde ömrün âhir eyledi
Kara toprak içre yatır şimdi ol
Akl erişmez idi anın kasdı ne
Sındı Mısır önünde bil câmı anın
Öğüdür âdemleri niye ki un
Fikrimiz leyl ü nehâr tül-i emel
Sakla Şeytandan biz ey lütfü bol
Fî'limiz gerçi bizim sehv ü hatâ
Sana tapanı dedin kim öğereyim
Red kılma biz kulun eyle kabûl
Zâtına bir zerre yoktur reybiniz
Birliğin anlara izhâr eyledin
Zâhir etme aybımız der-âhiret ||
Eyleme biz kulunu hor ü denî
Hatîr oldundu bu arada hem kelâm
Erişer rûhuna Ahmed'den selâm

Râvî kavlince: Şâh-i Rûm ol gün dîvân-i âlî kılıp cümle mîr ü sipâh şem'ine cem' olup cengde ele giren giriftârları Rumeli Beğlerbeğisi dîvân'a getirip, arz edip, Şâh-i cihân siyâset emr edip, cellâdlar ileri gelip, cümlesin helâk edip, dîvân dağılıp, asker-i Rûm Mısır şehrin temâşa kılmağa bölük bölük olup revâne oldular. Kavm-i Mısır gürîzân olup kaç-

- tıkta ba'zı, şehri Mısır içre uğrayıp dinç atlara binip, Toman Şâh ardınca çıkıp revâne olmuşlar. Hayl ü ebgâleri istabl-hânelerinde ma'kûd kalmış. Ceys-i Rûm Mısır seyrânına varıp, bu hâle muttali' olup, Çerkes evlerine girip, hayl ü ebgâl'e dest urup ol kadar şütür, hayl ve bağal ihrâc ettiler ki serh olunmaz. Bu tavr üzere üç gün taşınıp dördüncü gün Şâh-i Rûm divân edip cümle beğler bâbına cem' oldu. Kırılan leş, baş kızıp asker kavmini
- 44 a bî-huzûr kılıp || vezîrlere: "Bir havası hoş yer görün" deyü emr edip, vezîrler dahi taşra gelip şehrin ekâbirlerinden istifsâr edicek dediler ki: "Mısırın cânib-i garbiyyesinde, Nîl kenârında, nahlistân arasında güzel câygâh vardır. Sultân Gavri'nin korusudur, Sultân-i Rûm ârâm etmeğe münâsibdir." dediler. Kılağuzlar emr olup varıp nazar edip, filhâl yine erişip, haber verip, Şâh, revâ görüp ale's-sabâh göçüp Mısır şehrin geçip Nîl kenârına erip, nahlistân arasında Şâh-i Rûm bârgâhına erip, karâr edip kavm-i asker etrâfına konup ârâm ettiler. Bu esnâda bir kaç gün geçip, asker-i Rûm, Mısır şehrine memlû olup münâdîler emân-i Sultân İbn-i Osmân deyü nidâ edip kavm-i Mısır işli işine meşgûl oldular. Asker-i Rûm ki ba'zı âlî sarâyılar tutup, şehre girip alâ-rağm-i rûzgâr ays u nûşda oldular. Râvî kavlince: Ol zamân ki ceys-i Mısır birle Toman Şâh Ridâniyye savaşıdan kaçıp, Mısır şehrin geçip Saîd diyârının şark tarafına revâne olmuşlar, Nîl kenârında üç gün yürüyüp âhirü'l-emr bir yere cem' olup ârâm edip, kudret-i İlâhi ol gece ziyâde şitâ vâki' olup
- 44 b kavm-i Mısır || mütehammil olmayıp, cidaların sındırıp, âteş kılıp etrafına seğ misâl sinilemişler. Subh enfâsı urulacak Toman Şâh üzerine cem' olup. "Bizim hâlimiz niye ser-encâm olur?" demişler. Toman Bay demiş ki "Cümleniz benim ucumdan helâk olunca gelin varıp Sultân-i Rûm'a tâbi' olup katında izzet bulalım." demiş. Kavm-i asker rızâ vermeyip içlerinde Şâd Beğ adlı bir beğ vardı, ileri gelip demiş kim "ben size bir tedbîr edeyim kim annın sebebiyle düşmene zafer bulavuz" deyip, beğleri cem' edip, meşveret kılıp demiş kim: "Mısır ekâbirlerine nâme gönderelim. Eğer kavm-i Mısır bize tâbi' olursa fırsat bizimdir. Eğer tâbi' olmazlarsa ana göre bir tedbîr dahi görevuz" deyip bir nâme yazıp, şehrin ekâbirlerine gönderdiler. Hayyâl filhâl şehre erip nâmeyi sunup, ekâbir-i Mısır okuyup demişler ki: "Bunun bigi fırsat ele girmez. Askerin ba'zı, şehri içinde gâfil. Hemân yetişmek ardınca olun" deyü nâme yazıp Toman Şâh'a irsâl ettiler. Nâme Toman Bay'a erip hâle vâkif olıcak ayrık karâr kılmayıp, ilgar edip işâ vaktinde şehri Mısır üzerine ererler. Şehrin kapularını tatlar
- 45 a açıp || kavm-i Mısır derhâl şehri Mısır içine birip mahal'e mahalle seyr edip, Rûmîleri arayıp, bulup kırmağa meşgûl oldular. Kavm-i Mısır'dan bir kaç kimesne cem' olup demişler ki: "Gelin varalım, Rûm Şahını bu hâlden âgâh kılalım, katında rağbet bulalım" deyicek ba'zı rızâ vermeyip, "varıcak cemî'mizi helâk eder" demiş. İçlerinden bir iş görmüş âkîli ileri gelip bu kelâmı demiş:

Kıssa-i kelimât-ı merd-i âkıl

<p>Dedi vallâhi size etmez ikâb Yürünüz durman varalım Şâh'a dek İşbu fırsat değme kez girmez ele Râzı olup cümle el bir ettiler Dediler kim Hak onara işimiz Başımıza ne yazıldıysa gelir Beş kişi baş terkinî urup hemân Ata binip sür'at ile sürdüler Pâsbânlar dedi kimsiz, geldiniz 45 b Kavm-i askerden misiz ne kişisiz? Dediler kim söze yok bunda mecâl Gâfil olman kavm-i Çerkes erdiler Beş kişiyiz başımız terk etmişiz Bizi Yûnus Paşa'ya [1] iletin hemân Çerkesin şerh ediserüz hâlini Böyle deyip hâmuş oldu ol zamân Lîk sen de ver salâvet her nefes</p>	<p>Şeh Selim Hân biliniz ey şeyh u şâb İrgürelim râhimiz ol mâha dek Beş size doğru sözü ded m he'e Beş kişi bu tavra tedbir ettiler İşbu râh içre Hudâ yoldaşımız Hak dediği lâcerem âhir olur Kollarına aluben tir ü kemân Ceş-i Rûm üstüne erip durdular Sür'at ile bu mekânda durdunuz Ecnebi misiz kimin bilşisiz? Râzımızı size demektir mühâl Cümlesi şehrin içine girdiler Sür'at ile bu mekâne yetmişiz Ger Selim Hân biz kula vere emân Cümle tedbirini ve e'âlini Kavm-i Çerkesten gelen beş er hemân Adn ü Firdevs bâğın edersen heves</p>
--	---

Râvî kavlince: Pâsbânlar bu haberi işitip, derhal karşı gelip, erenleri alıp Yûnus Paşa haymesine iletip, haberdâr kılıp, Yûnus Paşa taşra gelip gelen âdemleri söyletip, hâli ma'lûm edinip fânûs yaktırıp yürüyüp otağa erip Şâh-i cihân düşmenden fârigü'l-bâl huzûr âleminde iken Yûnus Paşa erip, tapu kılıp, Toman Bay şehri-i Mısır'a gelip ve ol beş kişi haber getirdiklerin bildirdi. Şâh-i Rûm emr etti. Ol gelenlerin ulusun nazarına getirip dedi kim: "Ey merdler, hoş geldiniz, || deminde erdiniz. Ceddîm cânıyçün havf etmen. Size zararım yoktur, âlî himmetlerim vardır. Toman Bay ne tedbir etti ve şimdiye dek kandeydi ve şimdi gelmeden murâd nedir?" deyicek ol civân dahi aklını cem' kılıp dedi kim: "Ey Şâh-i cihân, Ridâniyye savaşından kim Toman Şâh kaçıp kavm-i Çerkes bile yanınca Saîd diyârının cânib-i şarkiyyesine erip zâd ü zevâde ele girmeyip ziyâde berd elemin çektiler. Âkıbet Toman Şâh itâat kasdın edip kavm-i Çerâkis-i bi-akl uymadı. Şâd Beğ ileri gelip dedi kim: "Ben size bir tebîr edem ki düşmene zafer bulavuz" deyip, bir nâme yazıp şehrin ekâbirlerine irsal edip, bize tâbi' misiz deyicek, kavm-i şehri:" Ne durursuz, hemân yetişmek ardınca olun deyu haber gönderip, Toman Şâh'ın ayrık kararı kalmayıp yort edip uş şehre erip, cümle sokaklarına tokad bağlayıp sizin ile yahşidan savaş kılsalar gerektir" deyip hâmuş oldu. Şâh bu haberi bilip, emr edip münâdiler nidâ edip dediler ki: "Ey kavm-i asker-i Rûm, gâfil olman, Toman Bay ceş-i Mısır ile şehre girmiş" deyip, asker-i Rûm bu hâlden âgâh olup cümle yarak üzre hâzır olup, etrafı berkidip, top || arabalarının ihzâr kılıp ve piyâdeler saf saf olup, hayme önünde durup ol kadar tüfek atıldı kim yer ü gök inleyip mûr u me'âh belinledi.

[1] "Paysay" okunacak

**İhtirâz kerden-i asker-i Rûm, ez ceys-i Mısır
der-kenâr-i mâ-i Nil**

Subha dek ol denli atıldı tüfek
Kavm-i asker hâzır oldular kamu
Dahi sonra deyiserem nittiler
Bu yana şehre giriben Şeh Toman
Rûmileri arayuban tuttular
Kimini sancub demir şîşe kebâb
Kimisinin derisini yüzdüler
Nicesine subha dek kılıp azâb
Cem' ediben nicesini durdular
Şehr içinde bulunanlar ey hümâm
Çün sabâh oldu güneş kaldırdı baş
Şems-i hâver ağdı çün gök yüzüne
47 a Dedi ey Hayy ü Tüvânâ-yi Kerim
Senden özge yokdurur ana penâh
Kıl muzaffer ceys-i Rûmu yâ Gani
Mustafânın hürmetiçün yâ Muin
Böyle deyüben uruç etti âftâb [1]
Subh-i sâdik çün teneffüs eyledi
Destmâz [2] etti erişti çün subûh
Hem salât-i subhu eyleyip edâ
Dedi kim ey Hayy ü Allâmü'l-guyûb
Nâsırışın cüm'le âlem halkının
Kâbe kavseyni ev ednâ hakkıçün
Nûh u Âdem birle Yahyâ hakkıçün
Ceysime nusrat kıl ey Hayy ü Alim
Dâimâ erer bize senden atâ
Şâh olanın işidir afv ü atâ
47 b Ben kimim arada işler hep senin
Bir avuç toprağ ola çün aslımız
Çün bize mirâs oluptur bu hatâ
Cürmümün bahrini mahv eyle benim
Bu münâcâtımı ey Hak kıl kabûl
Gâlib eyle biz kulunu düşmene
Böyle deyip hatm kıldı sözünü
Lik sen dahî tekâsül etme gel
Ver salâvet ruh-i pâkine anın

Âb-i Nil'den taşra atıldı semek
Haymesi önünde durup ey amû
Cümle etrâfı gezip berkittiler
Ne iş etti diyem ol kavm-i yamân
İşidesiz âkibet ne ettiler
Eylediler biliniz ey şeyh u şâb
Kimisinin gerdenini üzdüler
Türlü türlü eylediler çok ikâb
Seyf ile boyunlarını urdular
Biliniz kim işleri oldu tamâm
Rûşen oldu cümle sahrâ, dağ u taş
Nutka geldi istimâ' it sözüne ||
Şeh Selime nusret eyle yâ Rahim
Eşiğine yüz sürer cümle sipâh
Gâzileri eyleme hor u deni
Hazretinden budurur dilek hemin
Bes Cenâb-i Hakk'a kıluban hitâb
Şeh Selim Hân işitin kim neyledi
Müslimîne dâimâ ersin fütûh
Hâlik'a hamd eyleyip kılıp nidâ
Sensin ol bi-misl Settârü'l-uyûb
Hürmetiçün Mustafâ'nın halk'nın
Cümle-i a'lâ vü ednâ hakkıçün
İsi, nin ettiği ihyâ hakkıçün
Görmüşüzdür lûtfünü çünkim delim
Fi'limiz gerçi bizim sehv ü hatâ
Abd olanın dâimâ fi'li hatâ ||
Ne ola işi bu cân ile tenin
Âdem oğlanı değil mi neslimiz
Nitekim zâtından ayrılmaz atâ
Kaldı az kim mahv ola cân ü tenim
Nusret eyle biz kula ver doğru yol
Kahrın ersin her zamanda düşmene
Hakka tefvîz etti ol dem özünü
Ahmed'in şer'ine lâyük kıl amel
Nâr-i düzah'tan ırağ ola canın

Râvî kavlince: Çünkim kârbân-i zulmet rihlet kılıp asker-i nûrâniyye zâhir oldu divân-i âli olup ceys-i Rûm Sultân-i Rûm şem'ine cem' olup vezîrler Halife-i rû-yi zemîn huzûruna girip, baş koyup durunca, Şah-i cihân dizleri üzre gelip, şecâat cevheri ciğerinde berk قى urup, Yûnus Paşaya teveccüh kılıp dedi kim: "Ey vezîr-i kârdân! Asker-i Rûm'dan bir mik-

[1] "Ett'âftâb" okunacak.

[2] كدو olarak yazılmış olan bu kelimenin "dest-nemaz" olmak ihtimali vardır.

48 a dar er alıp düşmen || üzre varmak gereksin” deyip ve Ayas Ağa’ya emr kıldı kim “piyâdelerden bir mikdâr tüfekçi alıp Yûnus Paşa’ya tâbi’ olasın” dedi. Yûnus Paşa ve Ayas Ağa baş koyup, taşra gelip bir mikdâr güzîde atlı ve piyâde er urup fûlâda müstâğrak olup, piyâdeyi öne salıp sehr-i Mısır üzerine, düşmen kasdına revâne oldular. Ol taraftân dahi ceş-i Mısır, şehre varan tarîk üzerine sabâha dek ikdâm edip tokad bağlamış idi. Asker-i Rûm yakın erip, kavm-i Çerakis tokad ardından tîr-bârân [1] kılıp ziyâde âdem mecrûh kıldı. Yûnus Paşa bu hâle vâkif olup, emr edip bir kaç top arabasın ihzâr kılıp, önlerine alıp, cenge durup, darb-zen birle tokadı bozup piyâdeler tüfeklerine âteş değîrip tokad üzerine hücum kılınca, ol taraftan dahi kavm-i Çerakis cümle zırh-pûş piyâde olup, etek miyâne salıp, tîr ü kemân’ı kollara alıp asker-i Rûm’a tîr-bârân kılıp bir ceng-i azîm kıldılar ki serh olunmaz.

**Kıssa-i Kıtâl-i rûz-i evvel der-sehr-i Mısır
asker-i Rûm be-asker-i Mısır**

<p>48 b Çünkü bir saat iki ceş etti ceng Ol kadar atıldı tr ile tüfenk Vardığınca ceng ü âşûb oldu germ Âkıbet tekbîr edüben Rûmîler Seyfi uryân eyleyip uruştular Bir acâib ceng kıldılar o dem Çerkesi ol dem geriye sürdüler Rûmîler gâlib gelüben yürüdü Karşıdan Çerkesler ederdî tarâb Rûmîler kalkan yapınuben hemân Çerkesi sıyup geriye sürdüler Kaytbay cisrine değin erdiler Leyl erişip döndü Rûm’un askeri Şehr içinden çıkubanı gittiler Hayli âdem yaralı oldu o gün Subha dek karavul oldu hayli er</p> <p>49 a Mecruh olan erleri bağladılar Lîk sen dahî tekâsül etme gel Ver salâvet rûh-i pâkine anın</p>	<p>Görse Rüstem olur idi vakti tenk Ka’r-ı deryâ’ya kaçıp girdi neheng Nice erler darb yiyüben oldu nerm Tokad’ı bozup içine girdiler Can ü dilden birbirin kırıştılar Ermesin mü’minlere hergiz nedem Nicenin tutup da boynun urdular Şehr-i Mısır’ı sanki âteş bürüdü Gurfelerden taşlar atardı Arab Çerkes üstüne yürüdüler revân Nicelerin defterini dürdüler Köprüyü geçip de [2] Çerkes, durdular Ok zebûn etti o gün çokluk eri Şâh-i Rûm’un ordusuna yettiler Ben size takrîr ederim uş bugün Şeh Selîm Hân beğlerinden şîr-i ner Ölen için dahî hem ağladılar Ahmed’in şer’ine lâyık kıl amel Nâr-i düzah’tan ırağ ola canın</p>
---	---

Râvî kavlince: Asker-i Rûm ceng edip, leyl erişip, dönüp yer yer karavul koyup, Yûnus Paşa askere erip Şâh birle buluşup, olan mâcerayı takrîr eyleyip, tapu kılıp otağına erip ol gece ârâm kıldı. Toman Şâh dahî Mısır içinde sabâh erince çalışıp Kaytbay köprüsü üzere tokad bağlayıp, ölenlerin ağlayıp, düşmeni gözleyip durdular. Çünkü enfâs-i subh uruldu, asker-i Rûm hareket edip dersü süvâr olup Şâh-i Rûm bârgâhın

[1] “Tîr-i bârân” şeklinde de okunabilir.

[2] Kitapta ك . . . ك şeklinde yazılmış olan bu kelimenin ك . . . ك =geçende” olmak ihtimali vardır.

dâire kılıp durdular. Sultân-i Rûm mesnedinden durup, Hâlik'a hamd ü senâ kılıp dîvân eyledi. Yûnus Paşa'ya ve Ayas Ağa'ya "yine düşmen üzerine varmak gereksiz" deyu emr eyledi. Yûnus Paşa ve Ayas Ağa fi'l-hâl taşra gelip, fûlâd-pûş olup, Rûm dilâverlerinden bir mikdâr güzîde ölüm erin alıp ve nice tüfekçi, piyâde öne salıp, şukka-i a'lâm çözülp, tabi 49 b ü nakkâreler döğülüp, sûrnâ ve || nefir ecel ırın ırlayıp düşman kasdına şehr-i Mısır üzerine yürüdüler. Ol taraftan dahî kavm-i Çerâkis Cısır-i Kaytbay üzerine muhkem tokad bağlayıp ardına kat-ender-kat olup, tîr ü kemânı kollara alıp, düşmeni gözleyü durdular. Asker-i Rûm yürüyüp, şehr-i Mısır içre dühûl edip, köprüye yakın erip, piyâdeler tüfeklerine ateş değirip, ol taraftan kavm-i Mısır, kemânlarına küşâd verip iki cânîbden ceng ü âşûb kılıştılar ki vasf olunmaz.

**Kıssa-i kıtâl-i rûz-i düvüm-i asker-i Rûm
be-asker-i Mısır der-Mısır**

<p>Taşradan Rûmiler eyleyip sitiz Koptu ansız Mısır içinde yine ceng Bir savâik koptu ansız der Mısır Ateş oldu gözleri tuttu ۰۰۰ (?) [1] Kavm-i Rûmdan atılır top u tüfenk Bu arâda eceli eren yiter Ol kadar ceng ettiler ol gün a yâr Yer yerin tokadı bozup ceys-i Rûm 50 b El kılıca uruban ol dem hemân Seyf-i kâtı' birle kat' edip rûs Key acâib ecng u âşûb ettiler Çerkes'in birkaç beğîn düşürdüler Köprüden uçup niceler verdi cân Su yerine köprüden akardı kan Çünkü Merrih gördü bu cengi hemân Mısır içinde koptu yine dâr ü gir Bir nücûm saat kim oldu ceng-cû Akıbet tekbîr edip ceys-i Selim Sürüben Çerkesleri kaçırdılar Var idi ol yerde bir câmi' ulu Sıgmayan taşra durup ceng ettiler Kavm-i Çerkes hoş acâib etti ceng Arka bir edip ururlar tîr ü seyf 50 b Asker-i Rûm eder idi cüst ü cû Bildiler kim Şeh Toman anda imiş Rûmiler etrafı cümle aldılar Dediler kim Şeh Toman'ı bulmuşuz İntizârımız sanadır ey hümâm</p>	<p>Köprü üstüne yürüyüp etti hiz Atıluban darbzen tîr ü tüfenk Kaçıban gizlendi cümle kavm-i Mısır Berk-i hâtif san ki od saçı yere Kavm-i Çerkesden dahî tîr ile senk Rûz-i mahşer san ki yâ dahî beter Dîv ü perrî kaçı terk edip diyâr Kavm-i Çerkes üzerine etti ۰۰۰ Asker-i Rûm ile kavm-i Şeh Toman Mevt elinden nice er içti küüs Ayak altında niceler yattılar Üstüne top u tüfek üşürdüler Bu sözüm gerçektürür tutman gümân Seyl-vâr çağlayuban olup revân Bir iki kez saldı seyfini a cân San Hürûm [2] Erranidir her bir dilir Kan revân oluban aktı sanki su Kırdılar Çerkesleri ol dem delim Derneğini bozuban şaşurdılar Kavm-i Çerkes oldu içine [3] dopdolu Birbirine âlemi teng ettiler Cem' oluban gözetip namûs u nenk Nicelere zahm erip der idi hayf Şeh Toman kande ola deyu kamu Beğleriyle câmi' içinde imiş Şeh Selim Hân'a bir âdem saldılar Cümle etrafın aluban durmuşuz Şol cemâat bigiyiz kim yok imâm</p>
--	---

[1] ۰۰۰ = "hire" olabilir .

[2] Bir cengaver. Kitapta Hürûm olarak harekelenmiştir. Herûm olacaktır.

[3] "Old içine" okunacak

<p>51 a Ermek ardınca ol ey Şâh-i Cihân Himmetinde getire idik ele Şâh-i Rûm'u varıp âgâh eyledi Sabr kılmayıp hemân oldu süvâr Kûs-i harbî çün döğülüp oldu nerm Saf tutuban Şâh-i Rûm çün yürüdü Toz kopuban tuttu âlem yüzünü Çün bu heybetle yürüdü Şeh Selîm Taşradan dolaşuban şehri revân Nutfâ gelip dedi kim ey hanlarım Şeh Toman'ı getirirseniz ele Ol kadar in'âm edem kim ola yâd Böyle deyüben tamâm etti sözün Lâk sen de ver salâvet her nefes</p>	<p>Şeh Toman eylemeden özün nihân Kaçıban gitmeden ol, ilden ile Deyiserem Şeh Selîm Hân neyledi Şem'ine cem' oldu cümle şehsüvâr At u âdem cûş ediben oldu germ Ceys-i Rûm yerin yüzünü bürüdü Görmez idi kişi kendi özünü Üstümüzden ırmasın zıllın Halîm Kal'a önüne [1] varuban durdu hemân Dem bu demdir imdi koman canlarım Göresiz ben de size nidem hele Âlem içre söyleniben kala ad Şâh-i Rum ya'nî Selîm Hân-ı güzîn Adn ü Firdevs bağın edersen heves</p>
--	--

Râvî kavlince: Şâh, askerinin istimâletleyip, yürüyüp savaş yerine yakın erip, piyâdeler etek miyaâne salıp kavm-i Çerâkis üzerine hücum edecek kavm-i Mısır dahi arka bir edip sokaklardan cenge durup tîr-bârân kılıp Rûmîler başına tabaklardan, revzenelerden taş toprak [2]. Bir acâib ceng ü âşûb kıldılar kim Sâm ü Rüstem kılmış değil. Âhirü'l-emr leyl erişip Şâh-i Rûm, Yûnus Paşa'yı ve Ayaş Ağa'yı düşmen üzerinde koyup, bargâhına revâne olup erip ol geceârâm kıldı. Yûnus Paşa ve Ayaş Ağa düşmen etrafın berkidip, sabâhı gözleyip durdular. Çünkim âlem-i zulmâniyye ref' olup âlem-i nûrâniyye zâhir oldu, Şâh-i cihân mesnedinden durup, Hâlik'a hamd ü senâ kılıp, salât-ı suhbu edâ edip mübârek kitfince
51 b bir dâvûdî || zırh pûşîde kılıp, seyfin hamâyil kılıp, bargâhından taşra gelip bir hînk-i bâd-pâya süvâr olup, şukka-i a'lâm çözülp, tabl ü nakkâre döğülüp, sûrnâ ve nefir ecel ırın ırlayıp saff-ı alay bağlanıp asker-i Rûm yer yüzün melâh-misâl bürüyüp düşmen kasdına yürüdü.

Kıssa-i masâff-i Rûm der-rûz-i sivüm der-pîş-i şehri Mısır

<p>52 a Üçüncü gün yürüdü Şeh Selîm Hân Alaylar yürüdü sağ u solundan Çeriler döndü ol gün sebzezara Meymene meysere vü kalb ü cenâh Şehr-i Mısır dolaşıp ol dem revân Bu yana dinlen ne der ceys-i Toman Cem' olup bir yere tedbir ettiler Çağrısuban ettiler çoğuldular Dediler kim ey bizim Sultânımız Yoluna kurbân olsun cânımız Kaçalım mı duralım mı nidelim</p>	<p>Ferah bulur cemâlin görse her cân Periler görse kaçardı yolundan Alemler benzedi hem lâlezara Sanki saf tutup perî açmış cenâh Kal'a önüne erip durdu hemân Ne iş etti dinlen ol kavm-i yamân Ahd edüben cümle el bir ettiler Şeh Toman'ın üstüne yığıldılar Nice olur Rûmîlerle hâlimiz Senden özge yok bizim çün hânımız Ne buyurursun ki bu gün idelim</p>
---	---

[1] "Kal' önüne" okunacak.

[2] "دو کدر" döktüler" olması ihtimali vardır.

Ceng ile ger çâre olaydı ana
 Üç gün oldu ederiz anlarla ceng
 Yine deryâlar bigi eyledi cûş
 Âh u efgân kim kamûmuz ölürüz
 Ah elinden Şeh Selîm'in el-âmân
 Neyleyelim nice delim [1] nidelim
 Cümle etrâfı dahi bend eyledi
 Kurtulunmaz Rûmîlerden gidicek
 Dediler kim gitmek olmaz bu muhâl
 Başımızı alıp ele duralım
 Yâ budur düşmâna fırsat bulavuz
 Böyle deyüben kase yâd ettiler
 Kollarına aluban tîr ü kemân
 Lik sen dahi tekâsül etme gel
 52 b Ver salâvet rûh-i pâkine anın

Bir iş ederdik gören kala tana
 Başımıza âlem içi oldu teng
 Ettirir mevân şarâbın bize nûş
 Beytimiz üstüne kurbân oluruz
 Kasdı Çerkes kökünü kesmek hemân
 Kaçuban kangı diyâra gidelim?
 Ceysine gözlen deyu pend eyledi
 İşimiz böyle edicek
 Rûmîden kurtulmağa yoktur mecâl
 Alınımıza ne yazıldı görelim
 Başımız verip ya kurbân olavuz
 Yaş döküben âh u feryâd ettiler
 Gözetip düşmâni durdular hemân
 Ahmed'in şer'ine lâyük kıl ame'
 Nâr-i dūzah'tan irâğ ola canın

Râvî kavlince: Şâh-i Rûm ol gün yürüyüp, Mısır şehrin dolaşır me-
 merlerde âdemler koyup, kal'a önüne erip, saff-ı alay bağlayıp, durup
 beğlerin istimâletleyip dedi kim: "Bu gün ol gündür ki düşmeni ele keti-
 revüz" deyip, hareket edip, cümle mîr ü mihterler bile yürüyüp, tokad
 yanına erip durdu. Silâhdârlar cemâatine emr edip: "İnin, piyâdelerle bile
 cenge varın" deyip, zümre-i silâhdârdan hâzır bulunanın güzîdesi attan dö-
 külp, ba'zı inmeyip inenlerin, atların tuttu. Zümre-i silâhdârân etek mi-
 yâne salıp, tîr ü kemân kollara alıp, tüfekçileri öne salıp kalkan yapınıp
 şehri-i Mısır içine, kavm-i Çerkes üzerine hücum ettiler. Ol taraftan dahi
 kavm-i Çerâkis gördüler ki kavm-i Rûm etek miyâne salıp üzerlerine
 sürdü. Hemen ölüm eri olup tîr ü kemân ele alıp, Rûmîleri karşılayıp,
 tokad üzerine erip cenge durdular. Bir taraftan Rûmîler, tîr ü tüfek
 remy edip şehir içinden kavm-i Çerâkis tabaklardan ve revzenlerden ol
 53 a kadar tîr ü senk pertâv || ettiler ki serh olunmaz.

Kıssa-i kitâl-i rûz-i sivüm asker-i Rûm be-asker-i Mısır

Key acâib ceng ettiler yine
 Taşradan Rûmî atar tîr ü tüfenk
 Koptu ansız Mısır içinde sâika
 Hakk'a hamd eyleyüben edip duâ
 Bu ne gavgâdır ki koptu der-cihân
 Yoksa İsrâfil sürün urdu mu
 Vâ dirigâ nice olur hâlimiz
 Yer ü gök dolusu vardurur günâh
 Dinle ne der mâhiye Sevr-i azîm
 Tanrı'ya bir kavm isyân eyledi
 Âkîbet anlara dinle neyledi
 Bir şehenseh var yer üzre ey ulu
 İsmine denilmiş anın Şeh Selîm

Şehr-i Mısır içre işidesiz, dene
 Mısır içinden atılır tîr ile seng
 Gûş edip mâhi sığındı Hâlik'a
 Sevr'e mâhi der ki açgıl gözü hâ
 Div ü perrî kaçuban oldu nihân
 Yâ halâyık göreceğin gördü mü
 Nefsimize çünki gâyet zâlimiz
 Nefs-i şûmun âh elinden bin bin âh
 Lûtf ile edip selâm der ey hakîm
 Tutmayıp emrini nisyân eyledi
 Hep helâk edip kamu kahr eyledi.
 Nâmı ile ruy-i arz olmuş dolu
 Hoş nazar etmiş ana Hayy ü Alîm.

[1] Nice edelim.

53 b	Emr edip demiş Hüdâ kim at'a bin Bes süvâr olup çekip ceysin hemân Yer yüzün nite Sikender seyr eder Bu gün ol âsiler üstüne erip Ey birâder işbu gavgâ oldurur Güş edip mâhî dedi ey Bî-zevâl Dâimâ nusret kıl anın ceysine Çünkü nâmin eyledin anın Selim Hem saâdet üzre dâim tut anı Böyle deyip kesti sözün, yâ hakim Lîk sen de ver salâvet her nefes	Âlemi seyr et koma a'dâ-yi dîn Kâsd-i düşmen eyleyip yürür revân Gördüğü miskine dâim hayr eder Ceng ederler askeri saf saf dürup Ele girenin kamusun öldürür Verme ol kuluna âlemde zevâl İzzet et yanında olan hışine Tut selâmet üzre dâim yâ Alim Dileriz bu lûtfü senden yâ Ganî Sevr ile mâhî-i bi-mislü azim Adn ü Firdevs bağın edersen heves
------	---	--

Râvî kavlince: Ol gün ceys-i Rûm sems kubbe-i feleke dikilince ceng ü âşub kıldılar. Yûnus Paşa'ya ok zahmi erip, şikest olup, yâresin bağlayıp, yine gayret kılıp Çerkes üzerine varıp, Rûmilere haykırıp savaşa durdular. Âhirü'l-emr Rûmiler gâlib gelip kavm-i Çerâkis (i) gerisine sürüp, ayrık dayanamayıp bölük bölük olup Mısır sokakları içine perâkende ||
54 a düştüler. Kavm-i Rûm ardların sürüp, nicesin tutup ve nicesin helâk ettiler. Şeh Toman bu hâle vâkîf olup, sûret tebdîl, câme tağyîr kılıp sokaktan sokağa düşüp, âkıbet şeh ucuna erip, bir yonda süvâr olup, bir kaç beğler ve bir az piyâde âdem birle şeh-i Mısırın bir vîrân mahalle sokağından taşra çıkıp, başların ele alıp, Nîl kenârın özleyü revâne oldular. Şehrin etrâfın bekliyen asker-i Rûm kavm (i) duyup, bunlar dahi ata mehmiz değirip yel gibi yüğürdüler. Silâhdârlar kethüdâsı Alî Beğ bir mikdâr âdem birle ardların sürüp, atlı olan kaçıp, piyâdelerin cümlesin helâk ettiler. Şeh Toman bir kaç beğ ile Nîl kenârına erip, fi'l-hâl bir gemi'ye düşüp, Saîd kenârına geçip revâne olmuşlar. Bu taraftan düşmen pâyn sürenler Nîl kenârına erişip, gidenlerden nâm ü nişân bilmeyip yine dönüp, şeh üstüne erip Şâh'a âdem salıp, Toman Bay kaçıp, silâhdârlar cemâatinden bâzı ardın sürüp, ele getiremediklerin bildirdiler. Sultân-i Rûm gazaba gelip ol gün ele giren adûnun cümlesin helâk kıldı.
54 b Asr vaktinde dönüp, || şehrdan çıkıp Nîl kenârına otağına erip ârâm eyledi. Ol taraftan asker-i Rûm bölük bölük Mısır mahallelerin seyr edip ele giren adûyu bend edip Şâh-i Rûm bârgâhına getirdiler: Nice bin giriftâr cem' olup, Şâh-i Rûm, güneş iki süğü (1) boyu kala, otağ önüne çıkıp siyâset emr eyledi. Cellâdlar ileri gelip, seyf-i uryânlar ele alıp üç binden ziyâde âdemin boyunları urulup, Şâh'm bir az gazabı sâkin oldu, dönüp otağına girip ol gece ârâm eyledi. Çünkim subh enfâsı uruldu, dîvân-ı âlî olup cümle beğler Şâh-i Rûm bârgâhına cem' oldu. Vezîrlar asker-i Rûm'dan nice âdemler seçip tekrâr şeh-i Mısır'a gönderip mahalle mahalle teftiş ettiler. Ele giren adûyu bend edip, şâh bârgâhına iletip, mecâl vermeyip cümlesin helâk kılıp, dîvân dağılıp, her kişi mekânına erip karâr ettiler. Çünkim zalâm-i leyl ref' olup dav'-i nehâr zâhir

[1] ك = mızrak

oldu, Sultân-i Rûm vezîrlere emr edip, münâdîler şehri-i Mısır içre yürüyüp emân-ı Sultân Selîm Hân ibn-i Osmân Hân deyü nidâ ettiler. Her
 55 a kişi işidip, şüğüline meşgûl olup bey'u şirâ üzre oldular. || Toman Bay kaçıp, Nîl suyun geçip Saîd diyârına revâne olmuştu. Şehr-i Manfalût'a [1] yakın erip ârâm kıldı. Bakîyyetü's-süyûf halâs olan kavm-i Çerkes işitip yanna cem' oldu. Bir kaç gün içinde hayli âdem yığılıp Saîd diyârını idlâl [2] etmeğe meşgûl oldular. Şehr-i Mısır'a tereke götüren sefineleri tutup Saîd diyârından Mısır'a tereke gelmez oldu. Râvî kavlince: Ol zamân ki Toman Şâh Ridâniyye savaşından kaçıp Saîd tarafının cânib-i şarkiyesine revâne olmuştu, Canberd-i Gazzalu adlı bir beğ vardı. Toman Şâh'la bile gitmeyip gerisine Gazze tarafına dönüp revâne olmuştu. Yürüyüp Bahr-i Reml ağzında beled-i Sâlihiyye (ye) erişip, karâr eyleyip, Toman Bay tekrar Mısır'a gelip, üç gün ceng edip, yine sınıp gittiğin işitip erkân-i devlete âdem salıp, ahd-nâme talep eyledi. Sultân-i Rûm dahi ziyân etmemeğe kasem yâd edip, ahd-nâme gönderip, Canberd-i Gazzalu şâd olup, yanında cem' olan beğleri alıp, üç yüz mikdâr cündî ile göçüp, Şâh-i Rûm ordusuna revâne oldular. Bir kaç gün yürüyüp, yakın erip,
 55 b haber olup, çavuşlar karşı varıp, || istikbâl kılıp Yûnus Paşa katında bârgâhlar kurulup, erip ârâm ettiler, âdemlerin şehir içre bir mahalleye kondurup hıfz ettiler. Bir gün, Sultân-i Rûm dîvân edip Gazzalu'ya ve yanında olan beğlere hil'at verip, girip dest-bûs-i Şâh kılıp, taşra gelip otaklarına erip karâr ettiler. Etrafta olan arabaların fitnesi kesilmeyip, Şâh-i Rûm bî-huzûr olup, dîvân edip, Gazzalu'yu kığırıp meşveret kılıcak Gazzalu dedi kim: "Ey Şâh-i cihân! Tavâif-i arab bu hâl ile gelmiştir. Buna incinmek olmaz. Ammâ fitne şol vakit basılır ki Şâh-i cihân Mısır kalesine çıkıp, taht-ı Yûsuf üzre karâr eyleye. Âdet-i Mısır bunun üzerindedir ki kim ki Mısır'a sultân olup vilâyetin zabt etmek ister, kaleye çıkıp taht-ı Yûsuf üzre karâr etmek gerek, tâ kim cemî'-i tavâif işitip baş eğeler" deyip hâmûş oldu. Şâh-i Rûm bu haberi işitip, Gazzalu'nun kelimâtın beğenip, şehri-i Mısır'a girip taht-ı Yûsuf üzre karâr etmek tedârikinde oldu. Mısır tahtın pâk etmek emr edip, kavm-i askere dahi şehre girmeğe tenbîh ettiler. Sultân-i Rûm devletle sene selâse ve işrîn ve tûs'a mie ||
 56 a muharreminin on sekizinci gün (ü) [10 Şubat 1517] Nîl kenârından kalkıp, Mısır kalesine çıkıp Yûsuf Nebî aleyhi's-selâm tahtına geçip devletle karâr eyledi. Kavm-i asker dahi Mısır şehrine girip ol âlî kasırlarda karâr ettiler.

**Kıssa-i nisesten-i Sultân-i Rûm be-bâlâ-yi
 taht-ı Yûsuf aleyhi 's-selâm**

Taht-ı Yûsuf üstüne çün geçti Şâh
 Nice eyyâm ays edip zevk eyledi

Şah Hamel burcuna geçti mihr ü mâh
 Mutrib ü güyende hoş şevk eyledi

[1] Ashında مقلط

[2] Metinde مقلط yazılmış. Biz bu kelimenin yanlış olduğunu ve مقلط olması içabedeceğini düşünerek "idlâl" diye yazdık.

Çeng-i Barbud meclis içre oldı germ	Güş edüben ehl-i diller oldu nerm
Yüzüne deffin tabaça urdular	Üd u tanbûr'un kulağın burdular
Hem müganiler kılıp âvâzeler	Dinleyenler yüreğini tâzeler
Seyr edip uşşâk gösterip nigâr	Hem hüseyinî vü dahi beste-nigâr
Karcığây [1] seyredüben kılıp irâk	Âşık-ı dermandeler kılır firâk
Başlayıp Pencgâhı çün âgâz eder	Raks urup tekkâsler hoş nâz eder
Gâh nîriz [2] gösterip gâh isfahân	Seyr olumak hoş diyâr-i İsfahân
Geh büzürük ü geh dügâhile acem	Bile o'mak hoş o mecliste
Geh segâh seyr eyleyüben geh hicâz	Hak nasib edip tavâf ola Hicaz
56 b Seyr edip yığirmi [3] dört şübe tamâm	Gösterüben on iki dahi makâm
Çünkü meclis âhîrine erdiler	Cümle beğler ayağ üzre durdular
Dediler çok yaşâ ey Şâh-i Cihân	Yer ü gök durdukça durgıl câvidân
Hamdü lillâh kim murâda ermişiz	Taht-ı Yûsuf'ta Selîmi görmüşüz
Sana lâyıktır cihânda taht u tâc	Hind ü Sind'den geliser sana harâc
Gam değil şimdengerü ger ölevüz	Âlem içre niçe bir sağ olavuz
Bu cihânda yeğ ölüm bir nâm ile	Şol muhannesten yürür bed nâm ile
Böyle deyip cümle beğler ol zamân	Şâh'a karşı baş koyup durdu hemân
Lik sen dâhi takâsül etme gel	Ahmed'in şer'ine lâyıktır kıl amel
Ver salâvet rûh-i pâkine ann	Nâr-i düzah'tan ırağ ola canın

- Râvî kavlince: Şâh-i Rûm taht-ı Yûsuf üzre karâr edip memâlik-i Mısır'a adl ü dâd gösterip, kavm-i Arab cümle baş eğip mutî olup, etraf-ı Mısır biraz emn ü emân içinde oldu. Bu esnâda Toman Şâh'ın yine fitnesi belirip, Şâh-i cihân nâme yazıp, dâvet kılıp Mısır kadılarıyla Toman Şâh'a irsâl eyledi. Kadılar yürüyüp, mâ-i Nîli geçip Saîd diyârına || revâne oldular. Saîd diyârının sultânı İbn-i Ömer, Toman Şâh'a itâat etmeyip, yürüyüp mâ-i Nîl'i bir yerden geçip Şâh-i Rûm'a mübârek bâd deyü istikbâle geldi. Çavuşlar ve nice mîr (ü) mihterler karşı varıp Mısır şehrine götürüp bir âlî makâmda karâr eyledi. Çün kim enfâs-i subh uruldu. Dîvân-i âlî olup, Saîd sultânı bâb-ı saâdet-meâba varıp, hil'at geyip, murassa' sandalî üzre vezîrlere karşı karâr eyledi. Ni'met-i Şâhî çekilip, ekl olup, şükr denip, Saîd Sultânı İbn-i Ömer girip dest-bûs-i sultân-i Rûm kılıp, taşra gelip, mîr ü mihterler ta'zîmen süvâr olup, mekânına bile varıp ârâm eyledi. Ol tarafda Mısır kadıları dahi yürüyüp Saîd diyârına girip şehir-i Manfalût'a yakın erip Toman Şâh'a haber olup, âdemler gönderip kadılara karşı gelip, buluşup, Toman Şâh bârgâhına erip, baş koyup Sultân-ı Rûm nâmesin sunup dâ'vetin haber verdiler. Toman Şâh nâmeyi alıp yüzüne sürüp, mührün götürüp, mütalâa kılıp, Şâh-i Rûm kendüyi dâvet kıldığını bilip beğlerine bildirince kavm-i Çerâkis-i bî-akl işitip, râzı olmayıp, bizden evvel varıp tâbi' olanlara ne oldu kim bize ne ola dediler.
- 57 b Toman Şâh kadıları || ağırlayıp bir mekâna varıp ârâm ettiler. Bu tarafta ol Sikender-i zamân, sahîb-kırân-ı cihân taht-ı Mısır üzre karâr edip, nice müddet ays ü işrete meşgûl olmuştu. Asâkir-i mansûr u muzaffer

[1] Karcıgar.

[2] Nigriz.

[3] Yirmi.

dahi Mısır'ın kasr-i ulyâlarında karâr edip, Şâh-i Rûm devletinde alâ rağm-i rûzgâr tena'um kılırlardı. Bu esnâda kavm-i arab arasında yine fütne belirip, yanlış kelimât olup at üzre gelip, yolları kesip, zevâde gelmeyip, asker kavmine hayli teab verdi.

**Meclis-i hurûc-i Sultân-i Rûm ez-taht-ı
Mısır be-kasd-i Toman Bay**

<p>Söyle gel ey tûti-i bezm-i elest Güş edenler cânı kesb ede ferah Oturuban ays ederken Şeh Selim Yine âsî oluban kavm-i Arab Cüm'le etrâfın yolunu kestiler Kavm-i asker hayli çektiler teab Yâ ilâhî kalbime vergil cilâ Ma'rifet nûriyle dil mülkin kıl hayy [2] 58 a Tâ ki tahrîr eyleyip edem beyân Dinle gel cânınla işbu kıssayı Kim acâip kıssa memlû pür-iber Dedi Beğler Şeh Toman gitmeyicek Sa'y edip bulam anı kande ise Ata binip seyr edip Mısırı tamâm Bir iki gün sabr kıldı yine Şâh Şeh Tomandan gelmedi hiç bir haber İşlemedi Şeh Toman yahşi işi Devlete lâyük gerektir çünki iş Olcak iş olur imiş ey şebâb Söylegil ey bülbül-i gevher-feşân Şeh Selim Hân kıssasından ver haber Âkıl ü dâna işitip ola şâd Terk edeler Şeh Sikender kıssasın 58 b Bir niçe meclislerin kıldın beyân Fursat el vermiş iken işidelim Kim doluptur âleme nâmı anın Kim der idi Şeh Selim edip sefer Şehr-i Mısır'ı zabt edip seyr eleye Hiç kimesne bunu fikretmez idi Bu ne hikmet bu ne kudret ey sahi Hikmet issi işletir cümle işi Bil hakikat ehli böyle dedi söz Cümle fi'li işleten Hak'tır hemân Âdem oğlanı nedir ne kişidir Anladınsa geldiğin yeri onat [3] Bu Silâhsora İlâhî ver murâd Nefs-i zâlîm şerrin andan ref' kıl</p>	<p>Sem'edip diller kelâmın ola mest جاءك [1] zeyn olup bula ح. (?) Taht-ı Mısır içinde ol zill-i Halim Yollar üzre at sürüp kılıp tarab Bâd-pâ yundlar binüben estiler Bu Arab kavmini zabt etmek saab Nür-i zâtında ola tâ münceleâ Ey Kerim ü Kâdir ü Kayyûm u Hayy Şâh-i Rûm ahvâlini kılam iyân Tâ alasin güş ediben hisseyi Şeh Selim sem'ine erdi bu haber Fütne basılmaz işi bitmeyicek Hind ü Keşmîr ile Kirman'da ise Kasrına geldi yine ol nîk-nâm Taht-ı Yûsuf üzere ol yüzü mâh Bilmedi kim nolışer ol bi-haber Son peşimân assı kılmaz ey kişi Tâ ki sonra parmağa değmeye dış Söz tamâm Vallâhü a'lem bi's-savâb Âlem içre zikr olup kala nişân Güş edip hisse ala her bi-haber Diller üzre okunuban ola yâd Zikr edeler Şeh Selim Hân kıssasın Nice olur âkibet eyle iyân Şâh-i Rûm'un kıssasın güş edelim Tuttu adli Mısır ile Şâm'ı anın Ceş-i Mısır üzre gelip bula zafer Ehline anın kamû hayr eyleye Anuban dillerde zikretmez idi Rûm kande, yâ kanı Mısır ey ahi Âdemin ne kudreti var ey kişi Haktan emr olmazsa görmez iki göz Mu'tekid ol bu söze yoktur gümân Nereden gelmiş kimin bilişidir Şâh oluban âleme buldun necât Dünye vü ukbâda etme bi-murâd Mağfiret kıl cürmün anın def' kıl</p>
---	--

[1] Mülket-i dil olmalıdır.

[2] Vezin tutmuyor.

[3] Aslında اورات dur. Onat olabilir.

Kim odur âsî vü dermânde fakîr   Nefs elinden kati dil-haste, hakîr ||
 59 a Müstecâb eyle duâsın yâ Gani   Mahşer içre eyleme hor u denî
 Tâ ki yolun urmaya Dîv-i recim   Lûtf edüben anı hîfz et yâ Rahîm
 Âhîrimiz hayr ile etgil tamâm   Hak-ı Bû-Bekr ü Ömer, Osmân, İmâm

Râvî kavlince: Şâh-i Rûm Toman Bay'dan haber gelmeyip, eğlendiği-
 ne incinip, gazaba gelip Saîd diyârı üzerine göç emr eyledi. Kılağuzlar
 varıp Nîl kenârında Bürketü'l-Habes üzre yer görüp bârgâhlar kurulup
 sene selâse ve işrin ve tis'a mie rebî'ul-evvelinin ikinci günü [25 Mart
 1517] Sultân-i Rûm taht-i Mîsr'dan göçüp Nîl kenârında Bürketü 'l-Habes
 üzere bârgâhına erip ârâm eyledi. Asker-i Rûm dahi bir iki gün şehri
 Mîsr'dan taşınıp Nîl kenârına Şâh-i cihân etrâfına cem' oldu. Bu tarafta
 Mîsrin cânib-i şarkîyyesinde kavm-i arab ayağ üzre gelip yanlış hareket
 edip bu haber Şâh-i Rûm sem'ine erişti. Dîvân edip Camberd-i Gazzalu'yu
 dâvet edip dedi, kim "Tavâif-i arab'ın fitnesi basılmadı. İmdi emrîm
 budur ki asker-i Rûm'dan nice âdem alıp, ol harâmilerin hakkından
 59 b gelip kent'lerin tâlân edesin. Tâ ki ayrık fitneye || mecâllerî olmaya".
 Gazzalu baş koyup, taşra gelip nice âdem urup süvâr olup, yürüyüp
 şehri-i Mîsr-i geçip saff-ı alaylar bağlayıp İbn-i Bakar vilâyetine
 erip ol etrâfta olan harâmilerin nicesini e'e getirip, nice kentler ihrâk
 kıldı. Kavm-i asker . . . وز (؟) [1] davara gark olup, cümle arabları
 sindirip yine dönüp Şâh yanına erip karâr eyledi. Bu esnâda Toman
 Şâh'tan câsûs erip uş bir kaç bin erle hâzır, beri yakaay geçmek te-
 dârikindedir. deyu haber verdi. Şâh-i Rûm âgâh olup, emr edip, ni-
 ce sefîneler ihzâr ettirip, içine tüfekçiler dolup, Saîd kenârın hîfz
 etmeğe revâne oldular. Bir gün yine câsûs erip, "Toman Şâh uş
 yakın erip, arada bir menzil yol kalmıştır" deyü baher verdi. Şâh-i cihan
 dahî asker-i Rûm'a mâ-i Nîl'i geçmek emr eyledi. Ceys-i Rûm fi'l-hâl ayağ
 üzre gelip sefînelere dolup mâ-i Nîl (i) bâzı geçip, haymeler kurup,
 bâzı geçmek üzre idi. Toman Şâh'a haber olup, asker-i Rûm perâkende,
 ne durursun deyince, fi'l-hâl süvâr olup cümle a'vâniyle ilgar edip nice
 tavâif-i arab bile gelip zuhr vaktinde geçit üzerine erişip asker-i Rûm
 60 a gâfil iken || basıp nice âdemler kılıca geldi. Ceys-i Rûm belinleyip,
 haymeler içre yaturken durup, süvâr olup gelen düşmeni karşıladı.

Râvî kavlince: Toman Şâh, asker-i kavm-i Rûm'la âmîhte olup bir
 ceng ettiler ki kahramanlar görse nerm olaydı. Nite bir taraftan kavm-i
 Çerâkîs ve bir taraftan kavm-i Arab melâh-misâl asker-i Rûm üzerine
 üşüp, dâr ü gîr kılınca, kavm-i Rûm'un mâ-i Nîl'in Saîd cânibinde bulu-
 nan (i) cem' olup, arka bir edip, bâzı Toman Şâh'a mukâbil olup, bâzı
 tâife-i Arab'a mukâbil oldu. Asker-i Rûm can u baş ele alıp, ölüm eri olup,
 Şâh'i cihân yoluna tâ ikinci vaktine değin dögüştüler. Âhirü 'l-emr Rû-
 mîler galip gelip اردى لشليوب [2] Çerkesleri ve kavm-i Arab'ı darb-i seyfi
 ile döndürüp sıldılar. Toman Şâh dönüp İskenderiyye cânibine revâne ol-

[1] Rûzî, maişet mânasına olabilir.

[2] "Orduyu atlayıp" olabilir. (؟)

- du. Tavâif-i arab dahi perâkende olup kaçtılar. Şâh-i Rûm gazaba gelip, sefineler hâzır ettirip, leyl erişip, meş'aller yaktırıp, mâ-i Nîl-(i) geceyle geçip biraz karâr eyledi. Nısfü'l-leyl ericek fânûs (ve) meş'aller yaktırıp, cümle-i tecemmülâtı koyup diñç cinablara süvâr olup asker-i Rûm'un ||
- 60 b güzidesi birle Toman Şâh ardınca ilgar ettiler. Ol gece tâ sabâha dek رحان birle yürüyüp subh enfâs (1) urulup, eğlenmeyip tâ vakt-i asr erince yürüyüp bir mâ-i cârî üzre erip Şâh-i Rûm karâr eyledi. Hayr Beğ'e, Gazzalü'ya ve Rûmeli Beğlerbeğisine emr eyledi kim düşmen ardınca varalar. Zikr olan beğler fi'l-hâl hâzır olup, atlarına yem asıp, dersü süvâr olup ol gece tâ sabâha dek yürüdüler. Çün kim subh erişti. Kavm-i asker in rahşları zebûn düşüp, Hayr Beğ, Gazzalü, Rumeli Beğ'i bu hâli görüp, bir yere gelip, meşveretleşip iş sonun sanıştılar. Ol tarafta Toman Şâh kaçça kaçça at ve âdem zebûn düşüp, kavm-i Çerâkis perâkende olup, kendi dahî bir mikdar erle yürüyüp bir ulu kent yanına erip "bir az ârâm edelim" demiş. Etrâftan arablar gulüv edip, Toman Şâh ve yanında bulunanlar bu hâli görüp tîr-bârân kılmışlar. Toman Şâh yürüyüp, kent yanında bir göl varmış. Hemen bindiği yundu ol göl içine sü-rüp durur. Kavm-i arab etrafın alıp, hıfz kılıp, bâzı yüğrüşüp Gazzalu'ya ||
- 61 a erişip derler ki, ne durursuz? Yetişmek ardınca olun Toman Şâh'ı ortaya aldık bola ki kaçırılmayavuz dediler. Gazzalu hemân yerinden bebr ü pleng bigi sıçrayıp Hayr Beğ ile Rûmeli Beğine: "Siz asker birle gele-siz. Ben gittim (?) Sultân-i Rûmu seven benim ile gelsin" deyip, bir yahşi hicre'ye suvâr olup, gönüllü merdler Gazzalu pâyine düşüp revâne oldu-lar. Bir zamân yüğürüp bir az ككك (?) birle yürütüp yakın erince Toman Şâh yanına cem' olan Çerâkis erenler (i) görüp, tîr ü kemân (1) kollara alıp, ölüm eri olup ceng-i azâm ettiler. Âhirü 'l-emr Çerkesler kırılıp, To-man Şâh Gazzalu erdiğin bilip, göl içinden haykırıp, Gazzalu'ya haber olup gelip gördü kim Toman Şah göl içinde durur. Âvâz edip dedi kim: "Ey Toman Şâh! Ne durusun? Taşra gel kim sana elem yoktur, vehm etme: Sultân-i Rûm sana kıymaz, beri gel" deyince, Toman Bay dahi nâçar yürüyüp, gelip Gazzalü ile buluşup, yürüyüp kent kenârında bir yere erip ârâm ettiler. Gazzalu hemen Şâh-i Rûm'a nâme yazıp, âdem salıp Toman
- 61 b Şâh ele girdiğın bildirdi. Hayyâl sür'atle yürüyüp || Şâh'a erişip nâmeyi sunup, Şâh-i Rûm mutalâa kılıp, Toman Şâh ele girdiğın bilip, şâd (u) haram olup ays u nûşe âğâz eyledi.

Kıssa-i Giriften-i Sultân-i Mısır

Çün giriftâr oldu ol dem Şeh Toman
Cümle a'râbî dağılıp gittiler
Yollar üzre yürümez oldu Araş
Bildiler kim Şeh Tomañ'ı tuttular
Cümle a'râbî derilip der idi
Dediler biz dahi âsî olmazuz
Lâk sen de ver salâvet her-nefes

Burka'nın ref'eyledi ol dem ككك (?)
Kent'lerine eriben sinip hemân
Arâda bulunmaz oldu bir yanân?
Kimse de kalmadı bir zerre gümân
Şeh Selim'in âh elinde el-amân
Cem' oluben sîdılar rumh u keman
Çünkü kalbın doludur nûr-i imân

Râvî kavlince: Şâh-i Rûm ol gün ârâm kılıp ol gece geçip, subh erip Gazzalu, Hayr Beğ, Rumeli Beğlerbeğisi yürüyüp zuhr vaktinde orduya erip, Toman Şâh (1) âstâne (i) devlete irgürüp durdular. Kapticılar ket-hüdası kurbunde ârâm etmeğe emr olunup derhâl bârgâhlar kurulup, 62 a Toman Şâh (1) iletip hıfz ettiler. Sultân-ı Rûm, Rumeli || Beğine ol etrâf harâmîlerin urmağa icâzet verdi. Yeniçeriler cemâatin bir tarafa dahi arab urmağa salıp, kendi devletle karâr eyleyip şehri-i Mısır'a zînet buyurdu. Münâdîler şehri-i Mısır'a erip Sultânî Rûm'un emri budur ki "şehri-i Mısır üç gün zînet edesiz" deyu nidâ ettiler. Kavm-i Mısır dahi ol emr üzre olup Mısır şehrine zînet kılıp tabaklardan ve kasrlardan ol kadar dîbâ [1] astılar ki cümle beyt ü kusûr dîbâ ve harîr içre gizlendi. Bu tavr üzre üç gün leyl ü nehâr zînet olup ays ü işrette oldular.

Kıssa-i Zînet-i Şehr-i Mısır se rûz be-subh ü şâm

62 b	Zeyn oluban şehri-i Mısır üç gün tamâm Kavm-i Mısır ol denli etti zîneti Misl-i Cennet oldu üç gün ey nigâr Üç gün üç gece tamâm zevk ettiler Ol kadar yandırdılar kandileri Sevr edip okur müveşşah hûblar Hem muğanniler edip âvâzeler Şol enin âvâz ile kılır nidâ Ehl-i Mısır ol denli ettiler [3] buhûr Dahi lû'lû, çaluban mahbûblar Nutka gelip cümlesi edip kelâm Derler idi hebbet ey bâd-i sabâ Şâh-i Rûm devridürür çün, ays edin Kasr-i Mısır içre oturup zevk edin Fursat el vermiş iken mey nûş edin Abd-i mü'min ilidir bu Mısır ili Yiyip içip hoş كجوك âlemde siz Kim bu şehre dediler ümmü'l-bilâd Çünkü Rûmdan Mısır iline irdiniz Rûm iline vâricak yâd edesiz Ansersiz Mısır ilini ey sebâb	Dost düşmen ays ü nûş etti ey hümanı [1] Şerh edemez dil kılursa dikkati Yiyip içti aşikiyle her nigâr Şeh Selim devri deyü şevk ettiler Her biri sayd etti nice dilleri Kasr-i âliden bakar mahbûblar Güş edenler dillerini tâzeler Sem' edenler cânını kılır fedâ Şevka geldi şemm edip ins ile hûr Arz ederler yüzlerin ol hûblar Rûmîler üzre verirlerdi selâm Ey Selim Hân kavmi ehli merhabâ Her biriniz bir periyi hîş edin Sohbet eylen hublar ile şevk edin Sayd edin mahbûbû gönül hoş edin Erişir neye sunar isen eli Şeh Selim devrinde hoş âlemdesiz Fahr eder bu Mısır ile cümle bilâd Ays ediben hublarını gördünüz Ehl-i Mısır'ı anuban şâd edesiz Söz tamâm Vallâhü â'lem bi's-savâb
------	--	--

63 a Râvî kavlince: Zînet-i Mısır, nihâyet bulup kavm-i Mısır işli işine meşgûl oldu. Mâ-beynde dört gün geçip Diyâr-i-Bekr Beğlerbeğisi Mehmed Hân'dan âdem gelip, nice baş getirip kal'a-i Mardin feth haberin bildirdi. Sultân-i Rûm şâd olup tekrâr Mısır şehrin zînet buyurdu. Şehr-i Mısır yine zînetlenip dîbâ ve تاسنج (٤) birle bezenip, kavm-i Mısır ays u nûş kılıp

[1] Bir nevi kumaş olabilir.

[2] "Dost düşmen ays ü nûş ett'ey-hümâm" şeklinde okunacak.

[3] "Attılar" şeklinde de okunabilir.

hoş geceledi. Âhirül'l-emr ays, âhîrine erip kavm-i Mısır işli işine meşgûl oldular. Ol tarafta Rûm ili Beği ve yeniçeriler cemaâti, kim etrâfta olan harâmîlere revâne olmuşlardı, yürüyüp ol âsi olan köylerin (؟) davarların sürüp ele giren arabları katledip, dört beş gün içinde ordu'ya erip ârâm ettiler. Şâh-i Rûm ol aradan göçüp Nîl kenârına erip şehri Mısır'a karşı bârgâhlar kurulup ârâm eyledi. Toman Şâh'a mâl ü menâl in'âm edip, nice gulâmlar gönderip hizmetinde oldular. Arada hayli müddet geçip kavm-i Mısır arasında kelimât olundu kim bu ele giren Toman Şâh de-
63 b gildir, gayri âdemdir deyu söylenip şâyi' olup || bu haber Şâh-i Rûm sem'ine erip gazaba gelip, Toman Bayı Mısır içre Bâbü'z-züveyre [1] üzre salb etmek emr eyledi. Cellâdlar ve nice çavuşlar hâzır olup Toman Bay'ı alıp mâ-i Nîl'i geçip, Mısır'a girip Bâbü'z-züveyre'ye erip durdular. Münâ-dîler nidâ edip dediler ki: "Her kim ki Halîfe-i arz'a âkk ve asî olup dâvetin kabul kılmasa âkîbet cezâsı budur" deyip Toman Şâh'ı Bâbü'z-Züveyre üzre salb edip ömr defterin dürdüler. Nice çavuşlar ve bevvâblar durup gece ve gündüz beklediler. Bu haber Mısır içre şâyi' olup, kavm-i Mısır ayağ üzre gelip cevka cevka Bâbü'z-Züveyre'ye erip Toman Bay'ı görüp, yüreklerine od düşüp, ayrık kelimâta mecâlleri olmayıp, her biri sinip işli işinde oldular. Toman Şâh, dört gün muallâk durup, etrafta olan arablar işitip gelip, seyr edip, varıp işli işinde oldular. Fitne basılıp emn ü emân olundu.

Kıssa-i berdâr şüden-i Toman Şâh der Bâbü'z- Züveyle

Güş edin imdi yine birkaç haber
Ol zamân kim Şeh Toman'ı astılar
64 a İp kırılıp iki kez düştü yere
Taktılar boynuna bir habl-i kavî
Göz yumub âlemden eyledi sefer
Ana da borcunu ödetti cihân
Baş kor idi nice bin kul pâyine
Rumhını alıp ele olsa süvâr
Na'ra urup hasmına sürse semend
At sürüben hasmına çekeydi tiğ
Yâ alıp gürzün ele etseydi harb
Âkîbet dest-i felek tutup anı
Zill-i Hakk'a çünkü baş eğmedi ol
Ey birâder böyledir bu dehr-i dün
Kasd eder başına âhir ol senin
Doldu âlem içine işbu haber
Bildiler kim Şeh Tomanı astılar
64 b Durdu üç gün asılı anda tamâm
İndirip dördüncü gün sarıp kefin
Cânicün ol denli in'âm ettiler
İşbu çerhin âh elinden elamân

Key acâib dâstan ü pür-iber
Rûmhunu sıyıp kemânın yastılar ||
Komadılar kim biraz aklın dere
Astılar, âlemde çıkmıştır çavı
Mevt şerâbın içre âhir her nefer
Taht-i Mısır'a şâh iken oldu nihân
Kimse mi dest urur idi yâyına
Karşı durmazdı ana Sâm ü Süvâr
Sayd ederdî Rüsteme salsa kemend
Kavm-i düşmen görüben derdi: dirîğ
Hurd ederdî nerreye uraydı darb
Kâdir olmadı halâs ede cam
Dâra ilettili [2] âkîbet bil anı yol
Yüze güler lû'b edip bir nice gün
Hakkına etme tama' sen kimsenin
Bu acâib kıssa memlû pür-iber
Ömrü eşcârın dibinden kestiler ||
Âleme çav oldu fi'l-hâl ey hümâm
Türbe-i Gavri'de kıldılar defin
Kabri içre koyup âhir gittiler
Ne gedâ bilir ne şeh âh u figân

[1] Doğrusu Bâbü'z-Züveyle. dir

[2] "Dâr' ilettili" şeklinde okunacak.

Harca sürer cümlesin cerh-i felek	Ey Silâhşor aç gözün budur dilek
Görmedin mi Şeh Toman'a neyledi	Tutuban Mısır içre ber-dâr eyledi
Sana da bir gün geçer nâzûklüğü	Nicelere geçti ol nâzûklüğü
Nâgehân bir gün erer ceş-i ecel	Karşı durmaz ettiğin tûl-i emel
Hakk'a lâyük işle gel dâim işi	Habl-i şer'i koma elden ey kişi
Ser'i Ahmed'le bulunur bil necât	Mustafâ rûhuna edin es-salât

Râvî kavlınce: Toman Şâh ortadan gidip, cümle fitne basılıp, Şâh-i Rûm mâ-i Nîl kenârında oturup ays ederken Sikenderiyye beğinden âdem gelip, nâme getirip dedi kim: "Ey Şâh-i cihân deryâ yüzünden bir nice keştî birle Kurdoğlu kulun gelip, Sikenderiyye limanına girip, lenger 65 a salıp karâr eyledi" deyip sâkit oldu. Şâh-i Rûm keştî || haberin alıp, hükm emr kıldı. Fî'l-hâl yazılıp nişânlanıp geln âdem birle Kurdoğluna ir-sâl ettiler. "Ağız hâberi ta'cîl yürüyüp Şâh-i cihân ordusuna ersin." dediler. Hayyâl yüğüdürüp bir gün Sikenderiyye önüne erip, Kurdoğlu seffînesine girip hükm-i Şâhı sunup "âle't-ta'cîl Şâh-i Rûm ordusuna ermek gereksin." deyip hâmuş oldu. Kurdoğlu hükmü alıp mutalâa kılıp, dâvet-i şâhı bilip, fi'l-hâl emr edip, top atıp lenger üzerine vardı. Keştî halkı habîr olup, taşrada bulunan derhal seffînelere dolup, lenger götürüp, denize çıkıp Reşîd tarafına teveccüh ettiler. Ol gün muvâfık rûzgâr birle yürüyüp, şeh-i Reşîd'e erişip mâ-i Nîl'e girip, ordu-yu humâyûn(1) gözleyu revâne oldular. İkinci gün zuhr vaktinde Şâh-i cihân ordusuna yakın erip, şenlik kılıp, kavm-i asker top âvâzn işidip, haymelerden çıkıp âb-ı Nîl kenârına erdiler. Keştîler dahi muvâfık rûzgâr birle bir bir ardına düşüp, şenlik kıla ordu kenârına erip lenger salıp bâd-bân indirip, Şâh-i Rûm nâmına Gülbânk çekip karâr ettiler. Sultân-ı Rûm âdem salıp Kurdoğlun dâvet kılıp, Kurdoğlu 65 b dahi || durup, nice mahbûb u gilmânlar hâzır edip ve nice belekler getirdip revâne oldu. Fî'l-hâl âsitâne-i devlete erip, peşkeşlerin bevvâblar getirip, girip dest-bûs-i Şâh kılıp el bağlayıp durdu. Şâh-i cihân Kurdoğlunu merhabâlayıp, donanma ahvâlinden bir az kelimât kılıp, baş koyup taşra gelip keştisine erip karâr eyledi. Bir gün Şâh-i Rûm Mikyâs kasrın temâşâ kılmak kasdın eyleyip Kurdoğlu seffînesin hâzır ettirip, girip Mikyâs kasrına varıp, sohbet kılıp, leyl erişip, yine otağına erdi. Bu tavr üzre gâh gâh varıp kasr-i Mikyâs üzre sohbet kılırdı. Bu esnâda harr-i şems ziyâde olmağa başlayıp Şâh-i Rûm Mikyâs kasrına girip, karâr etmek kasd edip, emr edip göçüp Mikyâs kasrına girip Nîl-i cârî üzre karâr eyledi. Asker-i Rûm, Cezîrenin etrâfına konup karâr ettiler Şehr-i Mısır yine güm güm gümleyip, tarîklerinden geçmeğe âdem oğlan (1) yol bulamayıp nice zamân eğlenirdi. Bir gün Cidde tarafından hecin erip, Mekke Sultân(1) oğlun gönderip yakın erdiğin haber verdi. Şâh-i Rûm âgâh 66 a olup, karşı âdem varsun deyü emr eyledi || Bir kaç çavuş, nice sipâh süvâr olup, karşı varıp, buluşup şeh-i Mısır'a götürüp bir âfî kasırda karâr ettiler. Bir iki gün geçip bir gün Şâh-i Rûm divân edip Mekke Sultani oğlu dahi beleklerin hâzır edip nice atlar ve hecin'ler alıp, yürüyüp, mâ-i Nîl'i geçip Mikyâs üzerine erip, hâcibler karşı gelip, tapu kılıp, alıp Şâh dî-

- yânna girip, vezîrlere karşı karâr edip, ni'met çekilip, yenip, şükür denip ba'dehu vezîrler alıp, Şâh nazarına girip beleklerin çekip dest-bûs kılıp, taşra gelip, süvâr olup mâ-i Nîl(i) geçip mekânına erip karâr eyledi. Sultân-i Rûm emr kıldı, Mekke sultânına hil'atlar ve nice belekler hâzır etmek üzerine oldular. Bir gün dîvân-i âlî olup, cümle beğler hâzır olup Mekke Sultân (1) oğlun dîvâna getirip hil'atlar geyirip, girip dest-bûs-i Şâh kılıp, taşra gelip atasıyçün olan peşkesleri arz edip ve bir altın başlı alem-i sultânî verip, yürüyüp mekânına erip cemî'-i belekler ardınca bile gelip, karâr edip, Mekke şerrefehallâh tarafına göçmek üzre oldular. Bir gün ale's-sabah nice mîr ve sipâh hâzır || olup Mekke Sultân(1) oğlu süvâr olup, sancak çözüp, tabl, nakkâreler döğülüp, yürüyüp şehri-
- 66 b Mısr'dan çıkıp Mekke şerrefehallâh üzerine Cidde tarafına revâne oldular. Şâh-i cihân nice eyyâm Mikyâs üzre karâr edip bir gün Sikenderiyye beğinden âdem erip, nâme getirip dedi kim: "Ey Şâh-i cihân! Müjde olsun kim taht-ı Rûm'dan üç yüz pâre keştî birle asker-i azîmin gelip Sikenderiyye önüne erip, lenger salıp deryâ yüzü sefinelerden görünmez oldu" deyip hâmûş oldu. Şâh-i cihân şâd u hurrem olup gelen âdeme in'âm ü ihsân kılıp Kapudâna hüküm yazılmak emr kıldı. Fi'l-hâl yazılıp, müherlenip gelen âdeme verip ağız haber(i) dediler ki: ale'a-ta'cil şâh-a erişmek ardınca ola. Hayyâl nâmeyi alıp yöğürüp Sikenderiyye'ye erişip Kapudâna buluşup hükm-i Şâh-i sunup, ağız haberin dedi. Kapudân hükme nazar kılıp, fi'l-hâl nice sefineler hâzır kılıp, sürüp deryâya çıkıp, bâki keştîleri Bursa Beği Koçi Ağaya ismarlayıp, kendi ta'cil yürüyüp Reşid'e erip mâ-i Nîl'e girip azm-i kasr-ı Mikyâs kılıp revâne oldu. Şehri-
- 67 a Mısr önüne erip şeenlikkılıp, geçip || Mikyâs kurbuna erip gülbank çekip bâdbân indirip, lenger salıp, iskele urup karâr ettiler. Şâh-i Rûm'dan âdem erip Kapudân(1) dâvet kılıp Cafer Ağa dahi fi'l-hâl sandıklar açıp nice belekler götürüp revâne oldular. Râvî kavlince: Şâh-i Rûm âsitânesine erip huzûruna girip, beleklerin arz kılıp, baş koyup, dest-bûs-i Şâh kılıp durdu. Şâh-i cihân Kapudân(1) merhabâlayıp donanma ahvâlinden bir az kelimât kılıp, Cafer Ağa dâhi olan mâcerâyı takrîr eyleyip, Şâh-i Rûm keştîlerin görmeğe iştiyâk kılıp, leyl erişip, Kapudân tâpu kılıp, taşra gelip, sefinesine erip karâr eyledi. Ol gece ubûr edip, enfâs-i subh urulup Şâh-i cihân dîvân kılıp Sikenderiyye'ye varmağa arzu edip Kapudân'a emretti. Kapudân Cafer Ağa fi'l-hâl taşra gelip, keştîler ihzâr kılıp ol gün yarak görüp ale's-sabah Şâh-i Rûm durup Nîl kenârına inip, keştî'ye süvâr olup, beğler, ağalar kayıklara süvâr olup, sancaklar çözüp Sikenderiyye üzre revâne oldular. İki gün yürüyüp üçüncü gün Reşid'e
- 67 b erip karâr ettiler. Şâh-i Rûm || keştîden çıkıp, ata süvâr olup mîr ve sipâh cümle süvâr olup Sikenderiyye cânibine revâne oldular. İki gün yürüyüp üçüncü gün Sikenderiyye üzerine erip şehre yakın erince ol taraftan asker-i bahr Şâh-i Rûm erdiğin bilip ol kadar şenlik kıldılar ki yer ü gök inleyip mûr u melâh belinledi.

Kıssa-i Şâdmanî-i keştîbân-i Şâh-i Rûm

Şenlik etti Şâh erip üç yüz gemi	Hep سلسلہ (٤) çalup cümle gümü
Lenger üstüne çıkıp çektiürdüler [1]	Atuban baş topların sektürdüler
Şol kadar atıldı top ile tüfenk	Ka'r-ı deryâya kaçıp girdi neheng
Bahr ü berri cümle hep inlettiler	Vahş ü tayrı kamu belinlettiler
Ol kadar çalındı kûs ile nefir	Hem سلسلہ ötüp verdi safir
Bâzı keşti yelken açıp yürüdü	Tutuban deryâ yüzünü bürüdü
Kandiliçaya çekip yelkenlerin	Eriben باليه [2] saldı lengerin
Yine baş topları dönüp attılar	Sâkin olup bir zaman da yattılar
Şenlik etti ol kadar cümle gemi	Hoş safâ sürdü eden seyr ol demi
Şâdlık kıldı kamu keşti eri	Olmamıştır tâ Sikenderden beri
65 a Lik sen de ver selâvet her nefes	Gill ü gıştan tâ kim olasın beri

Râvî kavlinçe: Sultân-ı Rûm keştîlerin temâşâ kılıp, dönüp şehri Sikenderiyye'ye erip, bir âlî kasır'da karâr eyledi. Ol gece geçip ale's-sâbâh yine süvâr olup Sikenderiyye etrâfın seyredip, şikâr kılıp, dönüp deryâ tarafına erip, bir püste üzre at bâşın çekip, durup bir az keştîler temâşâsın kıldı. Ol taraftan keştîbânlar Şâh-i Rûm, temâşâyâ durduğun görüp, gülbânk çekip, yine ol kadar şenlik kılıp toplar atıldı kim yer ü gök inleyip sevr ü mâhî belinledi. (Bir) zamandan sonra sâkin olup Şâh-i cihân dönüp kasrına erip ârâm kıldı. Bir kaç gün Sikenderiyye tahtında karâr edip, etrâfın şikâr kılıp, deryâ beğlerin nasîhatlayıp azm-i Mısır kıldı. Bir gün ale's-sâbâh süvâr olup kapudan ve sâir beğler bile süvâr olup azm-i Mısır kılıp revâne oldular. İki gün yürüyüp şehri Reşîd'e erip Şâh-i cihân attan inip keştîye girip cümle beğler kayıklara girip azm-i Mikyâs kılıp revâne oldular. Dört gün yürüyüp, şehri Mısır önün-

68 b den geçip Mikyâs önüne erişip karâr edip || iskele urup, Şâh-i cihân keştî'den çıkıp kasr-ı Mikyâs a varıp devletle karâr eyledi. Beğler dahî mekânlarına erip âlemlerinde oldular. Bir gün Şâh-i cihân Kapudan'a emr edip Mısır tecemmülâtın ve teberrüklerin bir nice gün keştîlere yükletip tamâm olcuk Kapudan'a icâzat olup, girip dest-bûs-i Şâh-i Rûm kılıp, taşra gelip vezîrlerle vedâ' kılıp, gemisine erip, binip azm-i Sikenderiyye kılıp gittiler. Şâh-i cihân Mikyâs kasrında karâr edip, mâ-i Nîl'in terakîsi erişip, artmağa başlayıp, Mısır içre münâdîler nidâ edip her gün iki usbu' beş usbu', on usbu' bu tavr üzre iki ay mikdâr her gün mâ-i Nîl ziyâde olup tâ on altı zira' artıp, evvel karârına erip, kavm-i Mısır, Nîl'in Mısır içine uğrayan tarîkinin üzerine varıp, Pâdişah'tan nice hil'atlar gelip, hâdimlerine pûşide kılıp varıp Nîl üzerine olan seddi kesmek üzre oldular. Kavm-i Mısır ayağ üzerine gelip, Yûnus Paşa Sultân-ı Rûm tarafından kayığa binip, alem çözüp, tabl ve nakkâreler döğülüp, yürüyüp, sed üzerine gelip, hâdimler, seddi tekbîrle kesip ma-i

[1] "Çektiriler" de olabilir.

[2] "Yahya" olmalıdır.

- 69 a Nîl yol || bulup, seyelân kılıp, şehri Mısır içine cârî olup, kavm-i arab senlik kılıp bir birin Nîl'e birağup, Yûnus Paşa kayak birle Nîl câri olduğı tarîka girip akçe ve filoriler saçıp mâ-i Nîl'i i'zâz u ikrâm birle şehre götürüp ol kadar şâdıklar kıldılar ki vasfa gelmez. Üç gün mâ-i Nîl üzre cem'iyet-i senlik olup varlığınca Nîl ziyâde olup yirmi bir zirâ'a varınca artıp nice yerden dahi sedler götürüp mâ-i Nîl yol bulup sahralara çıkıp, âlem deryâ misâl olup yollar kesilip, etrâflar mâlâmâl oldu. Şâh-i Rûm'un Nîl ârzusu geçip, ârzu-yi Rûm kılıp göçmek tedârikinde oldu. Bir gün Sultân-ı Rûm dîvân kılıp, Mısır Beğlerbeğliğinin Hayr Beğ'e verip cümle kullunun ulûfelerin artırıp, asker-i Rûm'dan dört bin er seçip, Mısır'da Hayr Beğ yanında, koyup bâkî askeri beş bölük kılıp, göç tedârikin emr edip, kavm-i asker yarak üzre oldular. Şâh-i Rûm Hayr.Beg'i hil'atlayıp, nasihat kılıp sancak, alem verip dest-bûs-i Şâh kılıp mekânına varıp karâr || kıld. Şâh-i Rûm'un askeri beş bölük olup evvel Anadolu Beğlerbeğisi cümle askeriyle göçüp revâne oldu. Anın ardınca Ayas Ağa cümle piyâde ile göçüp revâne oldu. Anın akabinde sene selâse ve işrîn ve tıs'a mie şa'bânının yirmi altıncı gün(ü) [12 Eylûl 1517] Sultân-i Rûm süvâr olup, sipâhî oğlanları cemâatiyle göçüp azm-i Rûm kılıp revâne oldu. Şâh-i Rûm ardınca zümre-i silâhdâran göçüp yürüdü. Anın akabinde Rûmeli Beğlerbeğisi, askeriyle göçüp revâne oldular. Bu tavr üzerine asker-i Rûm beş firka olup Hudâ'ya tevekkül kılıp, azm-i Rûm kılıp revâne oldular. ||
- 69 b

Târîh-i Feth-i Mısır

70. a	Rûmdan asker çekip Sultân Selim Cümle a'dâyı bulup kıldı helâk Erişir her yerde ana lütf-i Hak Âlemi kıldı müsahhar seyf ile Ehl-i diller dediler târihini	Mısır u Sâmî ana feth etti Alim Nusret etti lütfedip ana Halim Hıfz eder dâim anı Hayy u Hakîm Gerçi kim kırıldı askerler delim Mısır'a hâkim oldu alp Şeh Selim [1]

[1] «مصره حاكم اولاد آاب شه سليم» mısraî ebced hesabıyla H. 923 tarihine tekabül eder.